

Sötét mintázatok – hatásköri kérdések a DSA kapcsán

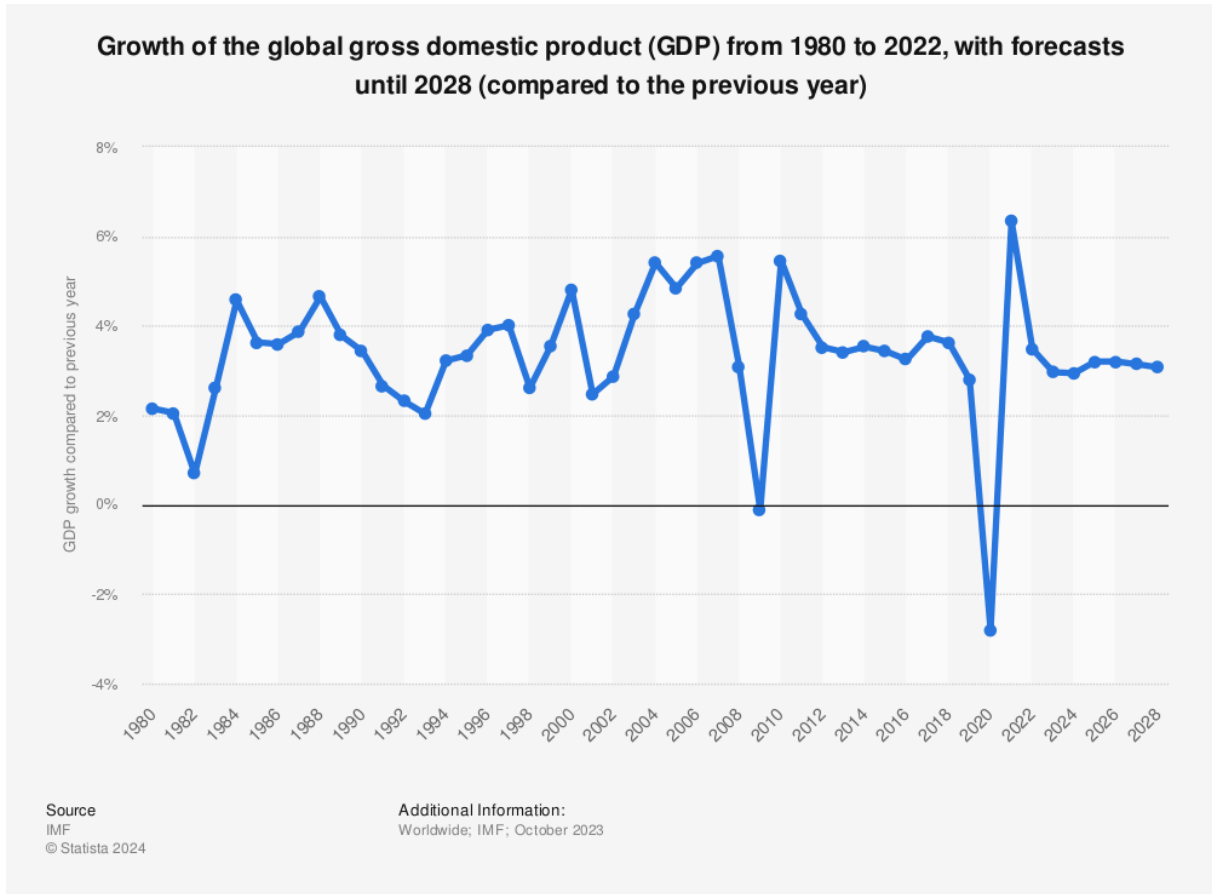
Szilágyi Pál

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	2
2.	A sötét mintázatok – általános fogalom meghatározás	5
3.	Sötét mintázatok szabályozási szintjei	5
4.	A DSA rendelkezései	7
4.1.	Sötét mintázatok a DSA-ban.....	7
4.2.	A sötét mintázatok – alanyi és tárgyi hatály - DSA	9
4.3.	Vertikális hatáskörmegosztás – a DSA rendelkezései	11
4.4.	Hatáskörök – az Európai Bizottság hatáskörei – III. fejezet 5. szakasz.....	12
4.5.	Megosztott és kizárólagos hatáskörök – 56. cikk (1) – (7) bekezdések.....	13
5.	Sötét mintázatok – jogszabályi kapcsolatok – tárgyi hatály és alkalmazó intézmény 15	
5.1.	A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv, a UCPD	15
5.2.	Az általános adatvédelmi rendelet, a GDPR.....	28
5.3.	Az Adatrendelet, a DA	32
5.4.	A politikai reklámokról szóló rendelet.....	36
5.5.	A digitális szolgáltatásokról szóló rendelet, a DSA - intermezzo	36
6.	Egy alkalmazási lehetőség a DSA 25. cikkének NMHH általi alkalmazására	37
7.	További értelmezési lehetőség a sötét mintázatok DSA alatti kikényszerítésére ...	43
8.	Összefoglalás	46
9.	Források	48

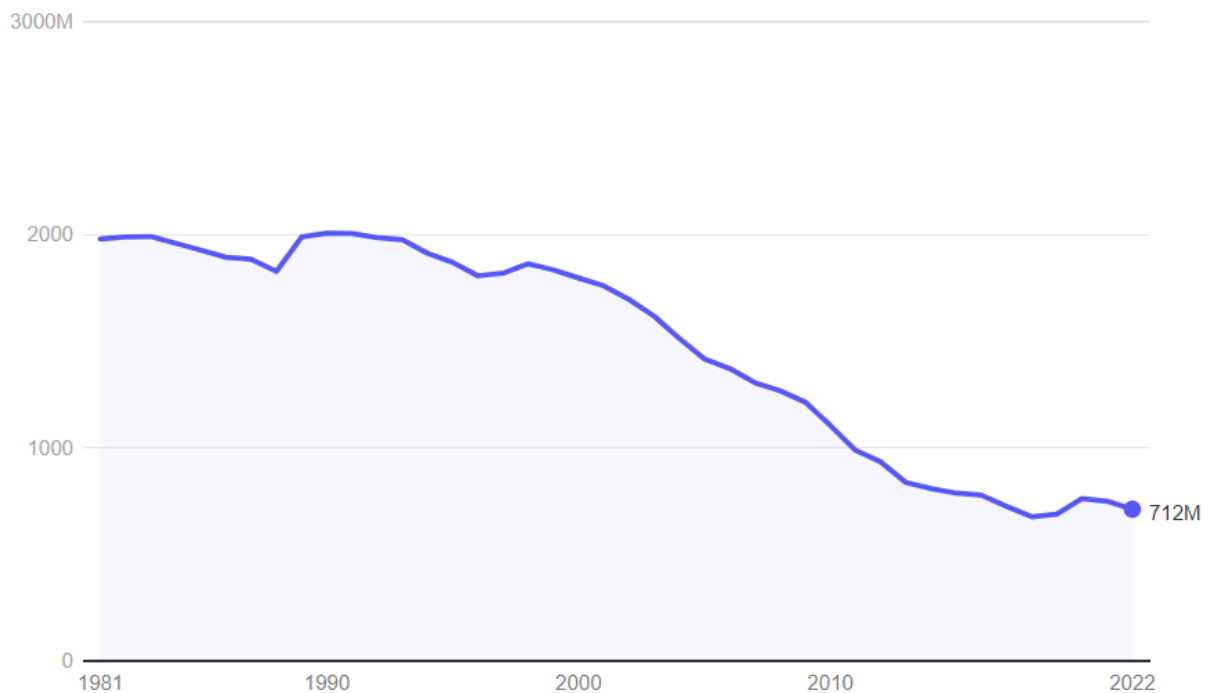
1. Bevezetés

A 21. század első negyedében a technológiai fejlődés eredményeként folyamatosan gyorsuló fejlődési pályával találkozik a modern kor társadalma, amely sajátos piaci és társadalmi problémákat is okoz. Ez egyrészt igaz a gazdaság fejlődésére is, hiszen a gazdasági válságok éveit leszámítva folyamatosan növekvő gazdaságokról beszélhetünk, másrészt a technológiai fejlődés is folyamatos.

Mindeközben a mélyszegénységben élők száma tendenciózusan csökken.

Number of million people worldwide living below the \$2.15 per day international poverty line

A gazdaságban a fejlődés és különösen a technológiai cégek fejlődésének jelentőségét jól mutatja, hogy a tőzsde indexek igen jelentős tényezőivé váltak a technológiai cégek részvényei, és a vezető cégeket a híres amerikai film után „Csodálatos Hetesnek”¹ hívták. Ez a jelző nem csak a teljesítményüknek szól, hanem a tőzsdei szerepüknek is.

A felmerülő gazdasági, piaci és társadalmi kihívásokra a világ jogrendszerei számos eszközzel reagálnak. Ezen eszközök közé tartoznak az Európai Unió által elfogadott jogszabályok és a hatályos jogszabályok alapján történő hatósági fellépések is. Jelen tanulmány a sötét mintázatok vonatkozásában járja körbe a közelmúltban elfogadott és hatályba lépett legújabb szabályozást, és annak gyerekcipőben járó jogalkalmazását, valamint ezeknek a más, hatályos joggal való összefüggéseit.²

Az Európai Unió jogalkotó intézményei 2022. október 19-én elfogadták az ún. digitális szolgáltatásokról szóló rendeletet³ (továbbiakban: DSA). A DSA egy olyan uniós jogi

---

¹ A Csodálatos Hetesbe tartozó vállalkozások: Apple, Microsoft, Amazon, Alphabet (Google), Tesla, Nvidia, és a Meta Platforms (Facebook). A John Sturges által rendezett amerikai The Magnificent Seven film címének magyar fordítása a Hét Mesterlövész, de jelen tanulmányban a film címének fordítását nem vettük át, mivel e körben a műfordítás kontextusa nem indokolja.

² A sötét mintázatok fogalom meghatározásának nehézségeire lásd még: Sötét mintázatok és megoldások, különös tekintettel az online platformokra: <https://onlineplatformok.hu/cikk/sotet-mintazatok-es-megoldasok-kulonos-tekintettel-az-online-platformokra>.

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) HL L 277, 2022.10.27., 1–102. o. Továbbiakban: DSA.

szabályozás, amely többek között aktualizálja a 2000. évi elektronikus kereskedelemről szóló irányelvet⁴ a közvetítőkre vonatkozó szabályok tekintetében. A DSA egyik nem kimondott célja, hogy véget vessen a technológiai vállalatok önszabályozása korszakának, és egységes, az egész EU-ban alkalmazandó szabályrendszert hozzon létre, amely a platformok szabályozásának lehetséges globális szabványát is jelentheti akár. Bár a szabályozás deklarált céljai között nem szerepel az önszabályozás időszakának lezárása, a gyakorlatban a DSA teljes szabályozási rendszere éppen ebbe az irányba mutat.⁵

A DSA új anyagi jogi szabályok bevezetése mellett rendelkezett a végrehajtás során a hatásköri és illetékességi szabályokról is. Jelen tanulmány elsődleges célja a hatásköri szabályok vizsgálata, különös tekintettel egyes anyagi jogi szabályokra és más uniós jogforrásokra.

---

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv). HL L 178., 2000.7.17., 1—16. o.

⁵ Lásd még TURILLAZZI, AINA, TADDEO, MARIAROSARIA, FLORIDI, LUCIANO AND CASOLARI, FEDERICO: The digital services act: an analysis of its ethical, legal, and social implications. *Law, Innovation and Technology*, 15/1., LEISER, M.R.: Reimagining Digital Governance: The EU's Digital Service Act and the Fight Against Disinformation Available at SSRN. (2023) Link: <https://ssrn.com/abstract=4427493>., CAUFFMAN, CAROLINE AND GOANTA, CATALINA: A New Order: The Digital Services Act and Consumer Protection. *European Journal of Risk Regulation*, 12/4. ., vagy HELDT, AMÉLIE P.: EU Digital Services Act: The White Hope of Intermediary Regulation. in: FLEW, TERRY AND MARTIN, FIONA R. (szerk.): *Digital Platform Regulation: Global Perspectives on Internet Governance*. Cham, Springer International Publishing, 2022. 69-84.

2. A sötét mintázatok – általános fogalommeghatározás

A sötét mintázatok fogalmának jogi meghatározottsága jelenleg nem világos és egyértelmű. Ez az állítás mind világszinten igaz, mind az Európai Unió szabályozására. A jelenleg hatályos jogi szabályozások közül több is foglalkozik implicit módon a sötét mintázatok kérdésével, és néhány jogszabály már kifejezetten is hatálya alá vonja az adott szabályozás keretei között a sötét mintázatokat.

Alábbiakban kifejtjük részletesen is a sötét mintázatok fogalmi lehatárolásának kérdéskörét, itt annyit vetítünk előre, hogy a sötét mintázatok kifejezés tág és szűk értelemben is értelmezhető fogalom. Tág értelemben bármilyen felhasználóiélménytervezés során alkalmazott megoldásokra vonatkozik, míg szűk értelemben online platformokra szűkíthetjük a fogalommeghatározást. A sötét mintázatok lényegi eleme továbbá, hogy ezek segítségével a felhasználókat olyan döntés meghozatalára lehet rávenni, amelyet egyébként nem hoztak volna meg. Szintén a lényegi elemek közé tartozik, hogy a fogyasztók befolyásolásának eszköze a tudatalattijuk befolyásolása. A tekintetben azonban már, hogy a befolyásolásnak sikeresnek kell-e lennie, kell-e hatást ténylegesen kifejtenie a magatartásnak, vagy, hogy a sötét mintázatokat alkalmazók esetén a jogellenességhez szükséges-e valamilyen tudatosság vagy gondatlanság, már eltérő megoldásokat találunk a jogforrásokban és az azokat segítő, értelmező tanulmányokban vagy az ún. soft-lawban.

3. Sötét mintázatok szabályozási szintjei

Az uniós jogforrások elsődlegességéből⁶, a közvetlen⁷ és a közvetett hatály⁸ elveiből következően a nemzeti jogszabályokat az uniós joggal összhangban kell értelmezni, amennyiben ez csak *contra legem* lenne lehetséges⁹, akkor pedig a nemzeti jog alkalmazását szükség szerint mellőzni kell¹⁰. Az uniós jog sajátosságai közé tartozik az is, hogy a jogforrások preambuluma fontos szereppel bír a jogalkotói szándék meghatározása érdekében.¹¹

---

⁶ 6-64. sz. ügy, Flaminio Costa kontra E.N.E.L., ECLI:EU:C:1964:66. Lásd bővebben Koen Lenaerts, Piet Van Nuffel and Tim Corthaut, *EU Constitutional Law* (Oxford University Press 2023) 632 – 634.

⁷ NV 26-62. sz. ügy, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos kontra Nederlandse administratie der belastingen, ECLI:EU:C:1963:1.

⁸ 14/83. sz. ügy. Sabine von Colson és Elisabeth Kamann kontra Land Nordrhein-Westfalen. ECLI:EU:C:1984:153.

⁹ Lásd még Lenaerts, Van Nuffel and Corthaut, *EU Constitutional Law* (Oxford University Press 2023) 634 – 635.

¹⁰ Lásd még *ibid* 635 – 639.

¹¹ A preambulomok a szerződés rendelkezéseivel szemben nem bírnak elsőbbséggel és alapvetően kötelező erővel sem. Lásd pl. C-136/04. sz. ügy. Deutsches Milch-Kontor GmbH kontra Hauptzollamt Hamburg-Jonas. ECLI:EU:C:2005:716. 32. pont, vagy C-290/12. sz. ügy. A Bíróság (nyolcadik tanács) 2013. április 11-i ítélete (a Tribunale di Napoli (Olaszország) előzetes döntéshozatal iránti kérelme) — Oreste Della Rocca kontra Poste Italiane SpA. ECLI:EU:C:2013:235. 38. pont.

Jelen tanulmány írásakor nem ismeretes olyan nemzeti szintű döntés, amely a *szabályozási tárgykörben* megkérdőjelezné az uniós jog elsődlegességének a teljeskörű érvényesülését. A sötét mintázatokat szabályozó jogforrások elsősorban ún. teljes harmonizációs irányelvek vagy rendeletek, így a jogforrások lényegében eltérésre nem engednek teret a szabályozási tárgykörben. A rendelkezéseknek vélelmezhetően uniós szinten azonos módon kell érvényesülniük.

A sötét mintázatok szabályozását jelenleg kifejezetten tartalmazza a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet¹², a politikai reklámtevékenységekről szóló rendelet¹³ és az Adatrendelet¹⁴. A joggyakorlat alapján pedig kiemelkedő jogforrásként tekinthetünk a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelvre¹⁵ és az általános adatvédelmi rendeletre.¹⁶

A hivatkozott jogforrások hatálya részben átfedést is mutat, illetve a kikényszerítésük és alkalmazásuk több hatóság hatáskörébe tartozik, így feltétlenül szükséges tisztázni a jogforrások pontos hatályát és az alkalmazó hatóságok pontos hatásköreit.

---

¹² DSA 67. preambulumbekkezdés.

¹³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/900 rendelete (2024. március 13.) a politikai reklámtevékenység átláthatóságáról és célzott folytatásáról. HL L, 2024/900, 20.3.2024. 75. preambulumbekkezdés.

¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2854 rendelete (2023. december 13.) a méltányos adathozzáférésre és -felhasználásra vonatkozó harmonizált szabályokról, valamint az (EU) 2017/2394 rendelet és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (Adatrendelet). HL L, 2023/2854, 22.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj> 38. preambulumbekkezdés. Továbbiakban: Adatrendelet.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) HL L 149., 2005.6.11., 22—39. o. Továbbiakban: UCPD.

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). OJ L 119, 4.5.2016, 1–88. o. Továbbiakban: GDPR.

4. A DSA rendelkezései

A DSA-ról szóló tárgyalások 2020-ban kezdődtek, és 16 órányi maratoni tárgyalás után végül 2022 áprilisában Brüsszelben született megállapodás. A DSA a digitális piacokról szóló rendelettel¹⁷ együtt arra irányult, hogy megszilárdítsa az EU álláspontját a digitális szolgáltatások szabályozásával és a technológiai óriások közötti versennyel¹⁸ kapcsolatban.¹⁹ Az Európai Parlament és a 27 ország uniós döntéshozói szavaztak a rendeletjavaslatokról, amelyeket 2022 októberében fogadtak el.

4.1. Sötét mintázatok a DSA-ban

A DSA a „sötét megoldások” kifejezést használja a sötét mintázatokra a magyar fordításban és lényegében a 67. preambulumbekkezdésben írja körbe a sötét mintázatok jelenségét a DSA alkalmazási körében.²⁰ A DSA szabályozási koncepciójában a preambulumbekkezdés kizárólag az online platformokra határozza meg, hogy mit ért a jogalkotó sötét mintázatok alatt. Ennek lényegi elemei az alábbiak:

- online platform interfészein jelenik meg
- szándékosan vagy ténylegesen
- jelentősen
- torzítják vagy korlátozzák
- a szolgáltatás igénybe vevő képességét
- önálló és megalapozott döntéshozatalában.

Nem tényálláselem, de a sötét mintázatok egyik elemeként emeli ki a jogszabály, hogy azok hatására a felhasználók olyan nem kívánatos magatartás tanúsítanak vagy döntést hoznak, amely rájuk nézve negatív következményekkel jár.

Az elkövetési magatartások közül külön kiemelésre kerül a megtévesztés és az ösztönzés, valamint a felhasználófelület-tervezés²¹, különösen, ha a kialakítás visszaélészerűen történik²², vagy a választási lehetőségek nem semleges bemutatása útján valósul meg. A

---

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály) HL L 265, 12.10.2022, 1–66. o. Továbbiakban: DMA.

¹⁸ A verseny szabályozást e körben tág értelemben használjuk, miszerint minden olyan szabályozás, amely beavatkozik a szabadpiaci versenybe a versenytényezők szabályozása formájában, versenyszabályozásnak minősül.

¹⁹ A DSA elfogadásának jogalapja az EUMSZ 26. és 114. cikkei. Az EUMSZ 26. cikke a belső piac (négy gazdasági alapszabadság) megvalósulásához szükséges szabályozás alapjait fekteti le.

²⁰ DSA 67. preambulumbekkezdés tételes jogi szövegére lásd mellékletet. Lásd még erre Giorgia Guerra, *Redesigning Protection for Consumer Autonomy: The case-study of dark patterns in European private law* (FrancoAngeli 2023) 126 – 131.

²¹ A preambulumbekkezdés ez utóbbit alábbiak szerint határozza meg: „a szolgáltatás igénybe vevői autonómiájának, döntéshozatalának vagy választásának torzítását vagy akadályozását egy online interfész egészének vagy részének szerkezete, kialakítása vagy funkciói révén”.

²² E körben a jogszabály erősen kritizálható lakonikussággal határozza meg a tiltott magatartásokat.

tipikus elkövetési magatartások közül szintén kiemelésre kerül az ún. nyaggatás, amikor már meghozott döntés kapcsán újbóli felhívások történnek, vagy pl. ha egy szolgáltatás lemondása lényegesen nehezebb, mint az arra való feliratkozás, annak igénybevétele.²³ Szintén a kifogásolt magatartások sorába tartozik, ha a választási lehetőségek elfogadása, kiválasztása között nehézségbeli vagy időbeli különbségek vannak, illetve ha indokolatlanul nehéz lejelentkezni egy online platformról vagy az alapértelmezett beállítások megváltoztatása „*nagyon nehezen módosítható*”.

A DSA kötelező tételes jogi szabályai közül a 25. cikk tiltja – igaz, nem nevében nevezve, csak körbeírva²⁴ – a sötét mintázatokat, az (1) bekezdésben: „*Az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem tervezhetik meg, alakíthatják ki vagy üzemeltethetik online interfészeiket oly módon, amely megtéveszti vagy manipulálja a szolgáltatásaikat igénybe vevőket vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szolgáltatásaikat igénybe vevők szabad és tájékozott döntéshozatalra való képességét.*”

A tételes jogi rendelkezéseket figyelembe véve, tehát a jogellenes magatartáshoz megkívánt tényálláslemek:

- online platformot üzemeltető szolgáltató
- online interfész
- tervezés, kialakítás vagy üzemeltetés
- szolgáltatás igénybe vevőjét megtéveszti, vagy manipulálja vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szabad és tájékozott döntéshozatali képességét.

Alábbiakban egy összehasonlító táblázatban is bemutatjuk a DSA-ban megtalálható fogalom meghatározásokat.

DSA 67. preambulumbekkezdés	DSA 25. cikk
<ul style="list-style-type: none"> - online platform interfészein jelenik meg - szándékosan vagy ténylegesen - jelentősen - torzítják vagy korlátozzák - a szolgáltatás igénybe vevő képességét - önálló és megalapozott döntéshozatalában. 	<ul style="list-style-type: none"> - online platformot üzemeltető szolgáltató - online interfész - tervezés, kialakítás vagy üzemeltetés - szolgáltatás igénybe vevőjét megtéveszti, vagy manipulálja vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szabad és tájékozott döntéshozatali képességét.

²³ Ilyen okból egyébként az Egyesült Államokban folyamatban bíróság előtti eljárás. A Federal Trade Commission (FTC) a US District Court of Western District of Washington előtt perelte be az Amazont: Federal Trade Commission v. Amazon.com Inc. Civil Action No. 2:23-cv-0932.

²⁴ Lásd még M.R. Leiser and Cristiana Santos, ‘Dark Patterns, Enforcement, and the emerging Digital Design Acquis: Manipulation beneath the Interface’ <https://ssrn.com/abstract=4431048>. 20 – 23.

A szövegezés némi átfogalmazásával párba állítottuk az egymásnak megfeleltethető kifejezéseket a hasonlóságok és eltérések bemutatása érdekében:

DSA 67. preambulumbekzdés	DSA 25. cikk
online platform	online platformot üzemeltető szolgáltató
interfészein	online interfész
megjelenő	tervezés, kialakítás vagy üzemeltetés
szándékosan vagy ténylegesen	
jelentősen	lényegesen
torzítják vagy korlátozzák	megtéveszti, vagy manipulálja vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti
önálló és megalapozott döntéshozatalában.	a szabad és tájékozott döntéshozatali
a szolgáltatás igénybe vevő	szolgáltatást igénybe vevő
képességét	képességét.

Ahogy a fenti összehasonlításból látható, a jogszabályban alkalmazott két fogalom között nincs teljes összhang. A tételes jogi rendelkezésben nem jelenik meg a tudati elem tényálláselemként, szintén a fokozatosság kérdésköre is eltér, ugyanis míg a preambulumbekzdés szerint jelentősnek kell lennie a kifejtett magatartásnak, addig a tételes jogi rendelkezés nem ír elő ilyen kötelezettséget, pontosabban csak a lényeges torzítás vagy gyengítés kapcsán jelenik meg fokozatossági elvárás. A preambulumbekzdés továbbá önálló és megalapozott döntéshozatalról értekezik, míg a tételes jogi rendelkezés a szabad és tájékozott döntéshozatalról. A joggyakorlatban ezek a kérdések feltétlenül tisztázásra várnak, tekintettel arra is, hogy nemcsak ezen jogszabályon belül, hanem más jogszabályokkal összevetve is találunk – még jelentősebb – következetlenségeket.

A DSA anyagi jogi szabályának rövid bemutatását követően áttér a tanulmány az előírás kikényszerítésének rendszerére a horizontális és vertikális hatáskörmegosztást vizsgálva, a DSA rendelkezései ugyanis többszintű hatáskörmegosztásról rendelkeznek.

4.2. A sötét mintázatok – alanyi és tárgyi hatály – DSA

Ahogy láttuk fentebb, a DSA 25. cikke tartalmaz rendelkezéseket az ún. online interfész tervezése és kialakítása vonatkozásában. A 25. cikkben meghatározott elvárások azonban erős átfedést mutatnak más uniós jogforrások anyagi jogi rendelkezéseivel²⁵. A DSA ezt részben igyekszik orvosolni, amikor akként rendelkezik, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv és az általános adatvédelmi rendelet hatálya alá tartozó magatartásokra a DSA nem alkalmazandó.²⁶ A tárgyi hatály ilyen formában

²⁵ Lásd később.

²⁶ DSA 25. cikk (2) bekezdés.

történő kizárása *elvileg* azt is jelenti, hogy ezen esetekben a DSA alanyi hatálya alá tartozó személyek esetén sem a DSA, hanem a nevezett jogszabályok alkalmazandóak.²⁷ Az alanyi hatály értelmezését elősegítendő a jogszabály arról is rendelkezik, hogy az Európai Bizottság joggyakorlatot segítő közleményeket adhat ki, amelyek a jogértelmezést és jogkövetést is így elő tudják segíteni.²⁸

Ami tehát az *alanyi hatályt* illeti, a DSA 25. cikk rendelkezései az online platformot üzemeltetőkre vonatkoznak. A fogalommeghatározásokat tartalmazó DSA 3. cikk i) pontja alapján az online platform fogalma az alábbi: „*olyan tárhelyszolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére információkat tárol és nyilvánosan terjeszt, kivéve, ha ez a tevékenység egy másik szolgáltatás kisebb vagy kizárólag kiegészítő eleme, vagy a fő szolgáltatás kisebb funkcionalitása, amely objektív és technikai okokból nem használható az említett másik szolgáltatás nélkül, és az ilyen elem vagy funkcionalitás másik szolgáltatásba való integrációja nem a rendelet alkalmazhatóságának elkerülésére szolgál*”.²⁹

A DSA *tárgyi hatálya* alá tartozó kérdésekben a hatáskörök megoszlása a 25. cikk vonatkozásában tehát az alábbiak szerint alakul a DSA 19. cikk alapján³⁰:

- Online óriásplatformok esetén az Európai Bizottság eljárhat (*speciális tárggyú bizottsági hatáskör*) alanyi hatály alapján³¹,
- Online óriásplatformok esetén, ha az Európai Bizottság nem indított eljárást az 56. cikk (4) bekezdése értelmében, az online óriásplatformot üzemeltető szolgáltató székhelye szerinti tagállam járhat el (*speciális tárggyú részben korlátozott tagállami hatáskör*),
- Közvetítő szolgáltató székhelye szerinti tagállam (*általános tagállami hatáskör*).

A közvetítő szolgáltató fogalmát a DSA az értelmező rendelkezések között meghatározza, mint az információs társadalom szolgáltatásainak egyike,³² és alapvetően három formáját lehet megkülönböztetni: egyszerű továbbítás, gyorsítótárazás és tárhelyszolgáltatás.

Ahogy láthattuk, a DSA 25. cikkbe ütköző magatartások tárgyi hatály fennállása esetén tehát a hatásköri szabályokat a közvetítő szolgáltató székhelye határozza meg, mint főszabály. A DSA által előírt hatáskörmegosztás azonban minőségi szempontok alapján

---

²⁷ Ennek pontosítására szintén lásd később.

²⁸ DSA 25. cikk (3) bekezdés.

²⁹ Nem vonatkozik azonban ez a rendelkezés a DSA 19. cikk alapján a 2003/361/EK ajánlásban meghatározott mikro- vagy kisvállalkozásokra. Alkalmazandó ugyanakkor e rendelkezés az online óriásplatformnak minősített szolgáltatókra.

³⁰ Lásd még alább.

³¹ DSA 56. cikk (3) bekezdés.

³² DSA 3. cikk g) pont.

is egy komplex felügyeleti rendszert épít ki, és az Európai Bizottság és a tagállami hatóságok is kiemelt szereppel bírnak a végrehajtásban.

4.3. Vertikális hatáskörmegosztás – a DSA rendelkezései

A hatásköri szabályokat a továbbiakban két halmazban mutatjuk be jelen tanulmányban. Egyrészt részletesen bemutatjuk a DSA hatáskörré vonatkozó rendelkezéseit, majd ezt követően azok más releváns jogszabályokkal való hatásköri és jogalkalmazási összefüggéseit.

A DSA 1. és 2. cikkei határozzák meg az alapvető hatásköri szabályokat. Ezek lényegében kifejtik, hogy közvetítő szolgáltatások esetén, ha azok igénybe vevői az Európai Unióban letelepedettek vagy ha az igénybe vevők az Európai Unióban találhatóak, akkor a közvetítői szolgáltatást biztosító szolgáltató letelepedési helyétől függetlenül alkalmazandó a rendelet.³³

Ezt követően a DSA *általános* és *speciális* jelleggel is kizár hatálya alól más jogforrásokban szabályozott területeket, mint pl. az általános adatvédelmi rendelet³⁴ által szabályozott kérdéseket.

A DSA 49. cikke alapján a tagállamok kötelesek kijelölni egy vagy több, a közvetítői szolgáltatók felügyeletére illetékes hatóságot³⁵, és közülük egy digitális szolgáltatási koordinátort³⁶, amely alapvetően köteles a DSA-val kapcsolatos feladatokat ellátni és koordinálni, ha erre szükség van.

Az 51. cikk meghatározza, hogy a digitális szolgáltatási koordinátornak rendelkeznie kell a feladatai ellátásához szükséges vizsgálati és jogérvényesítési hatáskörökkel. A (6) bekezdés pedig akként rendelkezik, hogy a tagállamok meghatározzák a „*hatáskörök gyakorlásának konkrét szabályait és eljárásait*”.

A rendelet a IV. fejezet 2. szakaszában rendelkezik a tagállami és bizottsági hatáskörmegosztásról is. A tagállami és az uniós szint közötti hatáskörmegosztás részleteit alapvetően az 56. cikk rendelkezései részletezik. A DSA főszabályként a közvetítő szolgáltatók székhelye alapján határozza meg, hogy melyik tagállami hatóság rendelkezik kizárólagos hatáskörrel.³⁷ A főszabály alól azonban vannak kivételek, így az Európai Bizottság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az online óriásplatformot, illetve nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók vonatkozásában egyes magatartások³⁸ esetén, illetve párhuzamos hatáskörrel rendelkezhet egyéb

---

³³ Lásd bővebben DSA 1. cikk (2), 2. cikk (1) és (2) bekezdései. A pontos normaszövegre, lásd a mellékletet.

³⁴ GDPR

³⁵ DSA 49. cikk (1) bekezdés.

³⁶ DSA 49. cikk (2) bekezdés.

³⁷ DSA 56. cikk (1) bekezdés.

³⁸ DSA 56. cikk (2) bekezdés alapján a III. fejezet 5. szakaszának felügyelete és végrehajtása tekintetében.

magatartások esetén is a meghatározott alanyi kör vonatkozásában³⁹. Az Európai Bizottság preemptív hatáskörrel rendelkezik a kiemelt alanyi kör vonatkozásában, ugyanakkor, ha nem gyakorolja hatáskörét, akkor székhely szerint⁴⁰ lesz illetékes a tagállami hatóság⁴¹. A tagállami hatóságokat és az Európai Bizottságot együttműködési kötelezettség terheli a felügyelet és végrehajtás vonatkozásában.⁴²

4.4. Hatáskörök – az Európai Bizottság hatáskörei – III. fejezet 5. szakasz

Az 56. cikk (2) bekezdése alapján láthattuk tehát, hogy az Európai Bizottság rendelkezik kizárólagos hatáskörrel a III. fejezet 5. szakaszának felügyelete és végrehajtása tekintetében. A nevezett szakasz címe már beszédesen jelzi, hogy mely szolgáltatók tartoznak a fejezet vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá: az online óriásplatformot, illetve nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók.

Az 5. szakasz alábbi rendelkezéseket foglalja magába⁴³:

- Online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok⁴⁴
- Kockázatértékelés⁴⁵
- Kockázatcsökkentés⁴⁶
- Válságreagálási mechanizmus⁴⁷
- Független ellenőrzés⁴⁸
- Ajánlórendszerek⁴⁹
- Az online hirdetések további átláthatósága⁵⁰
- Az adatokhoz való hozzáférés és az adatok vizsgálata⁵¹
- A megfelelést támogató szervezeti egység⁵²
- Átláthatósági célú jelentéstételi kötelezettség⁵³

---

³⁹ DSA 56. cikk (3) bekezdés.

⁴⁰ Amennyiben egy közvetítő szolgáltató nem telepedett le az Európai Unióban, akkor a jogi képviselőjének lakóhelye vagy letelepedési helye irányadó, ill. az Európai Bizottság járhat el. DSA 56. cikk (6) bekezdés. Jogi képviselő hiányában az 56. cikk (7) bekezdése irányadó.

⁴¹ DSA 56. cikk (4) bekezdés.

⁴² DSA 56. cikk (5). bekezdés.

⁴³ Tekintettel a jelen tanulmány tárgyára, ezek részletezését mellőzzük.

⁴⁴ DSA 33. cikk.

⁴⁵ DSA 34. cikk.

⁴⁶ DSA 35. cikk.

⁴⁷ DSA 36. cikk.

⁴⁸ DSA 37. cikk.

⁴⁹ DSA 38. cikk.

⁵⁰ DSA 39. cikk.

⁵¹ DSA 40. cikk.

⁵² DSA 41. cikk.

⁵³ DSA 42. cikk.

- Felügyeleti díj⁵⁴

A kizárólagos hatáskör nyilvánvalóan azt jelenti, hogy a 33 – 43. cikk hatálya alá tartozó tárgykörökben, kizárólag az Európai Bizottság járhat el, tagállami hatóságok számára ezekben a tárgykörökben való fellépés teljes mértékben kizárt.

Alábbiakban megvizsgáljuk, hogy a tagállami hatóságok milyen lehetőségekkel rendelkeznek, amikor nem az Európai Bizottságnak van kizárólagos hatásköre.

4.5. Megosztott és kizárólagos hatáskörök – 56. cikk (1) – (7) bekezdések

Az 56. cikk (1) bekezdése értelmében az a tagállam, ahol közvetítő szolgáltató székhelye található, kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az e rendelet felügyelete és végrehajtása tekintetében, kivéve a (2), (3) és (4) bekezdésben meghatározott hatásköröket. (*általános tagállami hatáskör*)

A DSA főszabálya tehát az, hogy kizárólagos hatáskörrel a közvetítő szolgáltató székhelye szerinti tagállam rendelkezik, kivéve az alábbi eseteket:

- 56. cikk (2) bekezdés: kizárólagos bizottsági hatáskör a III. fejezet 5. szakasza (33 – 43. cikkek tekintetében (speciális tárgyú bizottsági kizárólagos hatáskör)
- 56. cikk (3) bekezdés: a rendelet rendelkezéseinek felügyeletére és érvényesítésére az online óriásplatformot és a nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók tekintetében (speciális tárgyú bizottsági hatáskör alanyi hatály alapján)
- 56. cikk (4) bekezdés: A bekezdés rendelkezése szerint „amennyiben a Bizottság ugyanazon jogsértés miatt nem indított eljárást, az a tagállam, amelyben az online óriásplatformot vagy a nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató székhelye található, hatáskörrel rendelkezik az e rendelet szerinti, a III. fejezet 5. szakaszában meghatározottaktól eltérő kötelezettségeknek az említett szolgáltatók tekintetében történő felügyeletére és végrehajtására.” (speciális tárgyú részben korlátozott tagállami hatáskör)

Az 56. cikk (6) – (7) bekezdései a letelepedési hely hiányában alkalmazandó szabályokról rendelkeznek.

A hatáskör-meghatározás rendje az 56. cikk alapján az alábbiak szerint történik:

1. III. fejezet 5. szakaszát érintő kérdés: kizárólagos bizottsági hatáskör (56. cikk (2) bekezdés).
2. Online óriásplatform és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók tekintetében: speciális tárgyú bizottsági hatáskör alanyi hatály alapján (56. cikk (3) bekezdés).

---

⁵⁴ DSA 43. cikk.

3. Ha az Európai Bizottság nem indított eljárást az 56. cikk (4) bekezdése értelmében, akkor az online óriásplatformot vagy a nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató székhelye szerinti tagállam rendelkezik hatáskörrel a III. fejezet 5. szakaszát kivéve (speciális tárgyú részben korlátozott tagállami hatáskör) (56. cikk (4) bekezdés).
4. Általános tagállami hatáskör (56. cikk (1)).

5. Sötét mintázatok – jogszabályi kapcsolatok – tárgyi hatály és alkalmazó intézmény

Ahogy korábban is utaltunk rá, a sötét mintázatok jelenleg számos uniós jogforrás szabályozza, melyek közül kiemelkedik három: a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv, az általános adatvédelmi rendelet és az Adatrendelet. Ehhez kapcsolódik negyedikként a DSA rendelkezése és a politikai reklámokról szóló rendelet.

5.1. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv, a UCPD

A UCPD lényegében a fogyasztókkal szemben tanúsított – tisztességtelen – kereskedelmi gyakorlatokat szabályozza többszörös generálklauzulákon keresztül. Az irányelv 3. cikke részletesen foglalkozik az irányelvben foglalt szabályok alkalmazási körével, másrészt rendelkezik más jogszabályokkal való viszonyáról. Az irányelv a 3. cikk (1) bekezdésében alapvetően meghatározza alkalmazási körét:

- üzleti vállalkozások
- termékekhez kapcsolódó kereskedelmi ügyleteit megelőzően, lebonyolítása során vagy azt követően
- fogyasztókkal szemben folytatott
- tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra kell alkalmazni.⁵⁵

Az irányelv ezt követően rendelkezik arról, hogy az irányelv nem érinti a szerződések jogát és különösen a szerződések érvényességére, létrejöttére és joghatásaira vonatkozó szabályokat⁵⁶, valamint a termékek egészségi és biztonsági vonatkozásaira alkalmazandó uniós vagy nemzeti szabályokat⁵⁷. Végezetül az irányelv arról is rendelkezik, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok különös vonatkozásait szabályozó egyéb uniós szabályok és a UCPD közötti összeütközés esetén az előbbieket az irányadók, és e különös vonatkozások tekintetében azokat kell alkalmazni.⁵⁸

A 3. cikk (4) bekezdése vonatkozásában már itt érdemes utalni arra, hogy míg a UCPD általános szabályként úgy rendelkezik, hogy amennyiben van speciális uniós szabályozás, akkor az alkalmazandó⁵⁹, addig a DSA 25. cikke, mint *speciális szabály, de mint később keletkezett szabály is* úgy rendelkezik, hogy a UCPD rendelkezései a sötét mintázatok vonatkozásában mégis elsőbbséget élveznek. Ha tehát egy adott magatartás a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv rendelkezéseinek hatálya

---

⁵⁵ UCPD 3. cikk (1) bekezdés. Pontos idézésére lásd a mellékletet.

⁵⁶ Ibid 3. cikk (2) bekezdés.

⁵⁷ Ibid 3. cikk (3) bekezdés.

⁵⁸ Ibid 3. cikk (4) bekezdés.

⁵⁹ Lásd még Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1—129. o (2021) 1.2.1. alfejezet.

alá tartozik, akkor a DSA 25. cikke alapján a UCPD rendelkezései elsőbbséget fognak élvezni.

A UCPD 5. cikk (1) bekezdése általános szabályként tilt minden tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot, mikor kimondja, hogy „[t]ilos tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot alkalmazni.”⁶⁰ A 6 – 9. cikkek az átfogó szabályként alkalmazott generálklauzulán túlmenően úgyszintén generálklauzulák útján altípusait határozza meg a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoknak: megtévesztő tevékenységek (6. cikk), megtévesztő mulasztások (7. cikk), agresszív kereskedelmi gyakorlatok (8 – 9. cikkek).⁶¹

A 6 – 9. cikkeket érdemes szó szerint idézni jelen tanulmányban.⁶² Alapvetően az 5. cikkel együttesen ezek a cikkek egy olyan tág rendszert alkotnak, amely a fő generálklauzula céljának megfelelően *minden tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot megtiltanak*. Ahogy az alábbiakban látni fogjuk, lényegében formától és tartalomtól függetlenül terjed ki minden 5. cikkben meghatározott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra a szabályozás. A UCPD 6. cikke az aktív megtévesztések vonatkozásában kifejti, hogy akkor minősül megtévesztőnek egy kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót, még akkor is, ha az információ az alábbi elemek közül egy vagy több tekintetében tényszerűen helytálló, és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti a fogyasztót, hogy olyan üzleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg.⁶³ A UCPD 7. cikke az elhallgatással megvalósuló, passzív megtévesztések körében szabályozza, hogy megtévesztőnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely a ténybeli körülmények alapján – figyelembe véve annak valamennyi jellemzőjét és feltételét, valamint kommunikációs eszközeinek korlátait is –, az átlagfogyasztó tájékozott üzleti döntéséhez szükséges jelentős információkat hagy ki, és ezáltal – a körülményektől függően – ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan üzleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna. Ilyen magatartásnak minősül az is, ha a jelentős információt elhallgatja a kereskedő, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető, vagy időszerűtlen módon bocsátja a fogyasztó rendelkezésére.⁶⁴ A UCPD 8. cikke az agresszív kereskedelmi gyakorlatokat határozza meg, amikor kimondja, hogy az a kereskedelmi gyakorlat minősül agresszívnek, amely ténybeli összefüggésében – figyelembe véve valamennyi jellemzőjét és körülményét –

---

⁶⁰ Ezt követően az 5. cikk (2) és (3) bekezdései meghatározzák a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat fogalmát.

⁶¹ A UCPD vonatkozó rendelkezéseinek hazai értelmezésére kiváló átfogó jellegű iránymutatást ad a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának e tárgykörben közzétett közleménye: Gazdasági Versenyhivatal Versenytanács, *A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának az Fttv.-vel, Grt.-vel és a Tptv. III. fejezetével, a Gyftv.-vel és az Éltv.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései* (2023)

⁶² A szó szerinti idézés a mellékletben található.

⁶³ UCPD 6. cikk.

⁶⁴ Ibid 7. cikk.

zaklatás, kényszerítés – ideértve a fizikai erőszak alkalmazását is –, illetve nem megengedett befolyásolás útján ténylegesen vagy valószínűsíthetően jelentősen korlátozza az átlagfogyasztónak a termékkel kapcsolatos választási szabadságát vagy magatartását, s ezáltal ténylegesen vagy valószínűsíthetően az átlagfogyasztót olyan üzleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna.⁶⁵

Érdeemes itt röviden felidézni a DSA 25. cikke (1) bekezdésének⁶⁶ rendelkezését: „Az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem tervezhetik meg, alakíthatják ki vagy üzemeltethetik online interfészeiket oly módon, amely megteveszti vagy manipulálja a szolgáltatásaikat igénybe vevőket vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szolgáltatásaikat igénybe vevők szabad és tájékozott döntéshozatalra való képességét.”

UCPD rendelkezései	DSA 25. cikk
<ul style="list-style-type: none"> - üzleti vállalkozások - termékekhez kapcsolódó kereskedelmi ügyleteit megelőzően, lebonyolítása során vagy azt követően - fogyasztókkal szemben folytatott - tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra kell alkalmazni, így különösen: <ul style="list-style-type: none"> - aktív megtevesztés - passzív megtevesztés - agresszív kereskedelmi gyakorlatok <p>melyek eredményeként az átlagfogyasztó olyan üzleti döntést hoz meg, amelyet egyébként nem hozott volna meg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - online platformot üzemeltető szolgáltató - online interfész - tervezés, kialakítás vagy üzemeltetés - szolgáltatás igénybe vevőjét megteveszti, vagy manipulálja vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szabad és tájékozott döntéshozatali képességét.

A fenti táblázatot némileg átfogalmazva és strukturálva az alábbi összehasonlításra juthatunk:

UCPD rendelkezései	DSA 25. cikk
üzleti vállalkozások	online platformot üzemeltető szolgáltató
termékekhez kapcsolódó kereskedelmi ügyleteit megelőzően, lebonyolítása során vagy azt követően	online interfész(en)
(átlag)fogyasztókkal szemben folytatott	szolgáltatás igénybe vevőjét

⁶⁵ Ibid 8. cikk. A 9. cikk a 8. cikk értelmezéséhez ad szempontrendszert.

⁶⁶ DSA

tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok (így különösen: aktív-, passzív megtévesztés vagy agresszív kereskedelmi gyakorlat)	tervezés, kialakítás vagy üzemeltetés, amely
melyek eredményeként	megtéveszti, vagy manipulálja vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti
olyan üzleti döntést hoz meg, amelyet egyébként nem hozott volna meg.	szabad és tájékozott döntéshozatali képességét.

Bár az alanyi hatály tekintetében speciális szabálynak tekinthető a DSA, a 25. cikk (2) bekezdése a UCPD vonatkozásában egyúttal ki is zárja az összeütközés lehetőségét, amennyiben tárgyi hatályban átfedés tapasztalható, amikor kimondja, hogy „Az (1) bekezdés szerinti tilalom a 2005/29/EK irányelv [...] hatálya alá tartozó gyakorlatokra nem alkalmazandó.”⁶⁷ A fenti táblázatban röviden összefoglaltuk a lényegi elemeket, de általánosságban is kijelenthető, hogy komoly jogalkalmazói kihívás találni olyan magatartásokat a UCPD közel két évtizedes jogalkalmazói gyakorlatát figyelembevéve, amely ha megfelel a DSA 25. cikknek, nem felel meg egyidejűleg a UCPD rendelkezéseinek is.

A két jogszabály tárgyi hatálya összeütközésének elkerülése érdekében *egy értelmezési lehetőség*, hogy az online platformot üzemeltetők esetén a 25. cikk (3) bekezdésébe foglalt magatartásokat olyannak tekinti a jogalkalmazó, amelyek nem tartoznak a 25. cikk (2) bekezdésének kizáró hatálya alá. Ennek az értelmezésnek az adhat alapot, hogy amennyiben ezek a magatartások a (2) cikkben hivatkozott UCPD hatálya alá tartoznának, akkor felesleges lenne ezeket, mint *speciális eseteket* megemlíteni a DSA-ban. A DSA szabályozási céljai deklaráltan mások, mint a UCPD és a GDPR esetében, mondhatni alapjogvédelmi szemlélettel is rendelkezik. Ez a UCPD és GDPR jelenlegi értelmezési gyakorlata szerint azonban nem jelenti azt, hogy lett volna szabályozási űr, amit most a DSA betöltött. Mind a UCPD, mind a GDPR értelmezése független a megvalósítandó céltól, így pl. joggyakorlat hiányában elméletben, hiába alkalmaznak pl. egy sötét mintázatot a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására, ha egyébként a kommunikáció a UCPD hatálya alá tartozó kereskedelmi kommunikáció, akkor az utóbbi jogszabály hatálya áll fenn.

Annak a jogértelmezésnek, hogy a DSA 25. cikk (3) bekezdés kivétel lenne a 25. cikk (2) bekezdésének kizáró hatálya alól, továbbá ellentmond az is, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv átültetését fogantató nemzeti szabályozás alapján⁶⁸ több olyan tagállami hatósági döntés is született, ahol például a 25. cikk 3.

⁶⁷ A tárgyi hatály vonatkozásában a 25. cikk (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy bizonyos magatartások vonatkozásában az Európai Bizottság iránymutatást adhat ki, amely elvileg lehetővé tenné a tárgyi hatály UCPD-től való elhatárolását, de mindezidáig ilyen nem történt.

⁶⁸ Amelyeket a közvetett hatály elve miatt az uniós joggal összhangban kell értelmezni.

bekezdés a) pontjában foglalt szabálynak megfelelő magatartásra alkalmazták a UCPD rendelkezéseinek megfelelő nemzeti szabályokat.

A 25. cikk (3) bekezdés a) pontja választási lehetőségek közül egyes választási lehetőségek kiemelését nevesíti. Magyarországon a Gazdasági Versenyhivatal joggyakorlatában kiemelt szerepet kapott a fogyasztói döntéshozatal során a választási lehetőségek bemutatásának kérdésköre és e körben bármilyen a fogyasztók választását nem tárgyilagosan befolyásoló magatartás tilalmazott, így pl. ha „a választási lehetőség fogyasztói figyelmet, észlelést megalapozatlanul és indokolatlanul eltereli, megzavarja egy vagy több nem releváns tulajdonság kiemelésével”⁶⁹, de szintén jogellenes, ha a kereskedelmi kommunikáció „adott esetben, az abban foglalt szövegek, egyes képek kiemelésére, azok elhelyezésére, az alkalmazott betűnagyságra, vagyis az információk összhatására”⁷⁰ tekintettel olyan összbenyomást kelt a fogyasztóban, amelynek köszönhetően olyan döntést hoz a fogyasztó, amelyet egyébként nem hozott volna meg.

A 25. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján szintén tiltott „a szolgáltatás igénybe vevőjének ismételt felkérése valamely választásra olyan kérdésben, amellyel kapcsolatban már döntést hozott, különösen a felhasználói élményt zavaró felugró ablak alkalmazásával”. Az Európai Bizottság a 2021-es iránymutatásában éppen ezt a helyzetet emeli ki, mint tipikus sötét mintázat, nevezetesen „a szokásos interakciók során az ismétlődő, zavaró felhívások annak érdekében történő megjelenítése, hogy a fogyasztó valamit megtegyen vagy elfogadjon („nyaggatás”) tartós és nem kívánt megkeresésnek minősülhet”⁷¹, de a Bizottság megbízásából készült tanulmány is, mint a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok sötét mintázatok formájában megjelenő egyik fő formájának tekinti ezt a fajta magatartást⁷².

A 25. cikk (3) bekezdés c) pontja pedig azt nevesíti, ha a szolgáltató magatartása „a szolgáltatás megszüntetésére irányuló eljárásnak az előfizetési eljárásnál nehezebbé” teszi. Ez szintén egy olyan eset, amelyet az Európai Bizottság vonatkozó tanulmánya kiemel, mint tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok körébe tartozó sötét mintázat⁷³, de maga az iránymutatás⁷⁴ is nevesíti, mint tisztességtelen kereskedelmi (agresszív) gyakorlat, amikor kiemeli e körben példaként a bolgár legfelsőbb ítéletét, amelyben ez

---

⁶⁹ Lásd Vj/6/2017.

⁷⁰ Lásd pl. Vj/139/2004.

⁷¹ Lásd Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1–129. o. 4.2.7. fejezet. Lásd még analógia útján PS9540 – Euroservice-Recupero Crediti. Provvedimento n. 25425, 2015. április 15.

⁷² Lásd European Commission, *Behavioural study on unfair commercial practices in the digital environment. Dark patterns and manipulative personalisation. Final report*. (2022).

⁷³ Lásd ibid.

⁷⁴ Lásd Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1–129. o

utóbbi kimondta, hogy agresszív kereskedelmi gyakorlatnak minősül az a gyakorlat, amikor a kereskedő különösen megnehezíti ügyfelei számára, hogy felmondják a vele kötött szolgáltatási szerződésüket.⁷⁵ A UCPD standardja e körben egyébként is alacsonyabb szinten határozza meg ennél is a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat amikor az Európai Bizottság kiemeli, hogy az olyan gyakorlat, amely akár képi megjelenítésekkel is arra ösztönzi a felhasználót, hogy ne mondja le az előfizetését már e körbe tartozhat, ha az üzenet során „vizuális beavatkozást” használ a szolgáltató, például olyan jól látható képeket használ, amelyek arra ösztönzik a felhasználót, hogy a fogyasztó a lemondás helyett tartsa fenn az előfizetést⁷⁶.

Szintén ellentmond az ilyen értelmezésnek az, hogy az Európai Bizottság a UCPD kapcsán kiadott iránymutatásában úgy értelmezi a hatályra vonatkozó rendelkezéseket, hogy még ha van ágazati speciális szabály is, akkor, ha azt a UCPD-ben foglalt magatartások útján alkalmazzák, akkor a UCPD kiegészítő szabályként alkalmazandó. A Bizottság az alábbi példát hozza⁷⁷: „A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv használható jellemzően annak megakadályozására, hogy az ágazati jogszabályokban előírt tájékoztatást a kereskedők félrevezető vagy agresszív módon adják, kivéve, ha ezt a szempontot az ágazati szabályok kifejezetten szabályozzák.” Itt nyilván felmerül annak a jogkérdésnek a tisztázása, hogy a 25. cikk (3) bekezdésében foglalt példák ilyen kifejezett szabálynak minősülnek-e?⁷⁸

A DSA és UCPD szabályozási káoszának összképéhez hozzá tartozik, hogy az Európai Bizottság 2020. december 15-én közzétett eredeti jogalkotási javaslata nem tartalmazott utalásokat sötét mintázatokra, sem a DSA 67. preambulumbekkezdése, nem pedig a 25. cikk nem volt megtalálható a rendelet-tervezetben.⁷⁹ A sötét mintázatokra való első utalás 2021 decemberében jelent meg az Európai Parlament olvasatát követő parlamenti

---

⁷⁵ Lásd Bolgár Legfelsőbb Bíróság, 2011. november 3., 15182/2011, VII d.

⁷⁶ Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1—129. o. Lásd még a Bizottság által hivatkozott forrást: Forbrukerrådet, You can log out, but you can never leave, 2021. január 14. <https://storage02.forbrukerradet.no/media/2021/01/2021-01-14-you-can-log-out-but-you-can-never-leave-final.pdf>.

⁷⁷ Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1—129. o. 1.2.1. fejezet.

⁷⁸ A korábbiakban utaltunk arra, hogy az FTC beperelte az Amazont (lásd fent). Igaz, hogy az Egyesült Államokban értelemszerűen nem alkalmazható a vizsgált uniós jog, de az FTC e körben folytatott eljárása alapjául szolgáló jogforrások analóg rendelkezéseket tartalmaznak, illetve pl. a fent hivatkozott Norvég Fogyasztói Tanács is hasonló magatartásokat kifogásolt pl. pont az Amazon példáján. Lásd Forbrukerrådet, You can log out, but you can never leave, 2021. január 14. <https://storage02.forbrukerradet.no/media/2021/01/2021-01-14-you-can-log-out-but-you-can-never-leave-final.pdf>

⁷⁹ Lásd Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. 2020/0361 (COD).

javaslat hatására.⁸⁰ Ekkor a 25. cikk szövegtervezete még nem került be a javaslatba, de a preambulumbekzdés már elkezdte a mai formáját felölteni, és az értelmező rendelkezések közé is került volna sötét mintázat meghatározására vonatkozó szövegjavaslat. A normaszövegbe az intézményközi egyezménynek köszönhetően 2022. június 15-én került be a később hatályos 25. cikk szövegtervezete.⁸¹ A jogszabálytervezet vitája kapcsán nyilvánosságra hozott előkészítő anyagokból nem világos, hogy a jogalkotó hogyan kívánta feloldani a fent kifejtett ellentétet, így ennek kimunkálása vélhetően a joggyakorlatra és jogirodalomra marad.

A UCPD egyik sajátossága, hogy egy ún. fekete listát tartalmaz⁸². Az ebben foglalt szabályokat minden körülmények között tisztességtelennek kell tekinteni. Maga az Európai Bizottság emeli ki a vonatkozó iránymutatásában⁸³ a fekete lista alapján tipikusan sötét mintázatnak minősíthető magatartásokat. Ezek közé tartoznak az alábbiak:

- „„az ún. „bait and switch” gyakorlatok [...]”⁸⁴,
- *a sürgősség érzetének keltése azzal a hamis állítással, hogy a termék csak nagyon korlátozott ideig kapható, vagy csak különleges feltételek mellett nagyon korlátozott ideig lesz kapható [...]”*⁸⁵,
- *téves információ szolgáltatása a piaci feltételekről, illetve a termék fellelhetőségének lehetőségeiről, azzal a szándékkal, hogy a fogyasztót a termék kevésbé kedvező feltételek melletti megvásárlására bírják rá [...]”*⁸⁶;
- *annak állítása, hogy a fogyasztó nyert, anélkül, hogy a meghirdetett, vagy azoknak megfelelő díjak (nyeremények) valóban kiosztásra kerülnének [...]”*⁸⁷, vagy *valótlanul „ingyenesnek” neveznek egy terméket [...]”*⁸⁸,

---

⁸⁰ Lásd DRAFT EUROPEAN PARLIAMENT LEGISLATIVE RESOLUTION on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC (COM(2020)0825 – C9-0418/2020 – 2020/0361(COD)) és Amendments adopted by the European Parliament on 20 January 2022 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC (COM(2020)0825 – C9-0418/2020 – 2020/0361(COD)).

⁸¹ Approval in committee of the text agreed at 1st reading interinstitutional negotiations PE734.311. GEDA/A/(2022)004690.

⁸² UCPD I. Melléklete.

⁸³ Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1–129. o. 4.2.7. fejezet.*

⁸⁴ UCPD I. melléklet 5. és 6. pont.

⁸⁵ UCPD I. melléklet 7. pont.

⁸⁶ UCPD I. melléklet 18. pont.

⁸⁷ UCPD I. melléklet 19. és 31. pontok.

⁸⁸ UCPD I. melléklet, 20. pont.

- a szokásos interakciók során az ismétlődő, zavaró felhívások annak érdekében történő megjelenítése, hogy a fogyasztó valamit megtegyen vagy elfogadjon („nyaggatás”) [...]”⁸⁹”

Az Európai Bizottság 2021 utolsó napjaiban egy iránymutatást adott ki a UCPD irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához.⁹⁰ Ebben kifejezetten foglalkozik a sötét mintázatokkal, mint manipulatív gyakorlatokkal az alábbiak szerint, melyet röviden, de szó szerint idézünk:

„A manipulatív gyakorlatok kategóriáján belül a „sötét minta” kifejezés a rosszindulatú befolyásolás egy típusára utal, amelyet általában a digitális tervezési interfészekbe építenek be. [...] Az irányelv nem határozza meg a „sötét minta” jogi fogalmát. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv minden olyan „tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra” alkalmazandó, amely megfelel az irányelv tárgyi hatályára vonatkozó követelményeknek, tekintet nélkül azok minősítésére. Ha az üzleti vállalkozások és a fogyasztók közötti kereskedelmi kapcsolatok összefüggésében sötét minták alkalmazására kerül sor, az irányelv – az uniós jogi keret egyéb jogi aktusai, például az általános adatvédelmi rendelet mellett – felhasználható az ilyen gyakorlatok tisztességes jellegének megkérdőjelezésére.

A fentieknek megfelelően bármely olyan manipulatív gyakorlat, amely jelentősen torzítja vagy torzíthatja az átlag- vagy kiszolgáltatott fogyasztó gazdasági magatartását, az adott sötét mintától függően sértheti a kereskedő szakmai gondosságára vonatkozó követelményeket (5. cikk), illetve megtévesztő gyakorlatnak (6–7. cikk) vagy agresszív gyakorlatnak (8–9. cikk) minősülhet. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv nem követeli meg a sötét minta alkalmazására vonatkozó szándékot. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv 5. cikkében foglalt, az elektronikus felületek kialakítására vonatkozó szakmai gondossági előírás magában foglalhatja az etikai tervezésre vonatkozó nemzetközi szabványokból és magatartási kódexekből származó elveket. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv 5. cikkében foglalt szakmai gondosság követelményeinek általános elveként a kereskedőknek megfelelő intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy elektronikus felületük kialakítása ne torzítsa a fogyasztók ügyleti döntéseit.

A manipulatív gyakorlatok közé tartozhat a fontos információk vizuális eltakarása vagy a sorrend egy adott lehetőség előmozdítása érdekében való meghatározása (például egy gomb határozottan látható, egy másik viszont rejtett; az egyik út nagyon hosszú, egy másik rövidebb), valamint a fogyasztó megtévesztése érdekében a becsapós kérdések és kétértelmű nyelvezet (például kettős tagadás) használata. Az ilyen gyakorlatok

---

⁸⁹ UCPD I. melléklet 26. pont.

⁹⁰ Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1–129. o

valószínűsíthetően a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv 6. cikke szerinti megtévesztő tevékenységnek vagy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv 7. cikke szerinti megtévesztő mulasztásnak minősülnek azáltal, hogy az információt érthetatlenné vagy kétértelművé teszik. Ezen túlmenően az érzelmek alkalmazása, amelyek eltántorítják a felhasználókat egy bizonyos választástól (például „megerősítik” a fogyasztót abban, hogy bűnösnek érezze magát) a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv 8. cikke szerinti agresszív gyakorlatnak minősülhet, mivel nem megengedett befolyásolással él, hogy torzítsa a fogyasztó döntéshozatalát.”⁹¹

A fenti, hosszabb idézetet azért tartottuk szükségesnek, mivel számos, *tipikusan* sötét mintázatnak tekinthető magatartást egyértelműen, mint a UCPD hatálya alá tartozó magatartást említ az Európai Bizottság. A DSA egyik *differencia specificája*, megkülönböztető jegye lehetne az, hogy a manipulatív gyakorlatokat, mint a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoktól eltérő elkövetési magatartást azonosítjuk⁹², ugyanakkor ezt az értelmezést lényegében célszerűtlenné teszi az, hogy az Európai Bizottság *soft law* iránymutatásában a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok egyik fajtájaként említi a *manipulatív gyakorlatokat*. Hovatovább, éppen a 25. cikk (3) bekezdés a) és b) pontjaiban foglalt példáknek megfeleltethető példákat említ az iránymutatásban az Európai Bizottság, mint tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat.⁹³

A UCPD, a DSA és az iránymutatás⁹⁴ szövegének összevetésével alapvetően arra juthatunk, hogy a fenti értelmezési lehetőségek mellett az érdemi különbség az online platformot üzemeltető szolgáltatókra hivatkozásban, tehát az alanyi hatályban van a két szabályrendszer között. Azaz a UCPD hatálya alapján bármely *üzleti vállalkozásnak*⁹⁵ a

---

⁹¹ Ibid 4.2.7. fejezet.

⁹² Hiszen a 25. cikk (1) bekezdése a megtévesztés mellett külön említi.

⁹³ A fent nem idézett részei a 4.2.7. fejezetben is ezt támasztják alá, amikor pl. arra hivatkozik az Európai Bizottság, hogy a leiratkozás nem lehet terhesebb, mint a feliratkozás, különben a UCPD alapján tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülhet. Hovatovább, részletesen foglalkozik is ezekkel a kérdésekkel a 2.9.6. fejezetében az iránymutatásnak. Lásd Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól* szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1—129. o 2.9.6. fejezet.

⁹⁴ Ibid

⁹⁵ E körben a for- vagy non-profit jelleg nem releváns tényező, ahogy az Európai Bizottság iránymutatásában kifejti: „A jótékonyági vagy más etikai célú szervezetek attól függően minősülhetnek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv értelmében kereskedőnek, hogy folytatnak-e kereskedelmi tevékenységet (például bizonyos etikai normáknak megfelelő termékek értékesítése). Amikor kereskedőként tevékenykednek, kereskedelmi tevékenységeik tekintetében eleget kell tenniük a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv rendelkezéseinek. Például a termék származási helyével vagy etikai vonatkozásaival kapcsolatos információk nem lehetnek megtévesztőek. Egy szervezet „nonprofit” felépítése lényegtelen annak értékelése szempontjából, hogy kereskedőnek minősül-e vagy

fogyasztókkal szemben folytatott kereskedelmi gyakorlata⁹⁶ minősülhet – tárgyi hatály fennállása esetén – sötét mintázatnak. A DSA hatálya alapján ugyanakkor a 25. cikk az online platformot üzemeltető szolgáltatókra vonatkozik⁹⁷. Ugyanakkor e körben is kijelenthető, hogy a UCPD alanyi hatálya lefed minden olyan vállalkozást, amely a DSA alanyi hatálya alá tartozik és így a fent kifejtett probléma *mutatis mutandis* továbbra is fennáll.

Lényegi különbségnek mutatkozik jogi szempontból az, hogy a UCPD hatálya azon magatartásokra terjed ki, amelyek fogyasztókkal szemben folytatott kereskedelmi gyakorlatok.⁹⁸ A B2B, azaz az üzleti vállalkozások közötti kereskedelmi gyakorlatok nem tartoznak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv hatálya alá. A DSA hatálya e tekintetben a magatartási formákat az üzleti vállalkozások szolgáltatásait igénybe vevőkre szabályozza a 25. cikkben. A DSA (2) preambulumbekzdése alapján „[e] rendelet alkalmazásában az üzleti felhasználó, a fogyasztó vagy az egyéb felhasználó egyaránt a szolgáltatások igénybe vevőjének tekintendő.” A DSA 3. cikk b) pontja pedig az alábbiak szerint határozza meg a szolgáltatás igénybe vevőjét: „*bármely természetes vagy jogi személy, aki, illetve amely igénybe veszi az érintett közvetítő szolgáltatást, különösen abból a célból, hogy információhoz jusson vagy az információt hozzáférhetővé tegye*”.

Elsőre logikus megoldásnak tűnhet az olyan értelmezés, miszerint a UCPD alapján kell eljárni a fogyasztókkal szemben alkalmazott sötét mintázatok esetén és a DSA alapján az egyéb felhasználók, jogi személyekkel szemben alkalmazott sötét mintázatok esetén.⁹⁹ Ezt az értelmezést azonban irreálisztikussá teszi az a tény, hogy a sötét mintázatok lényegében „*heurisztikus és viselkedésbeli elfogultságokat*”¹⁰⁰ aknáznak ki, azaz a tudatalattit befolyásolják. Tudatalattija jelenleg a jogi személyeknek még fikció útján sem

---

sem.” Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1–129. o.

⁹⁶ Lásd UCPD 2. cikk d) pont és b) pont: Üzleti vállalkozás ilyen magatartása a kereskedő által kifejtett magatartás. Kereskedőnek minősül „*az a természetes vagy jogi személy, aki illetve amely az ezen irányelv szabályozási körébe tartozó kereskedelmi gyakorlatok során kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el, valamint aki a kereskedő nevében vagy javára jár el*”.

⁹⁷ Lásd fent.

⁹⁸ Lásd UCPD 2. cikk d) és a) pontjai. Fogyasztónak minősül az a természetes személy, aki az ezen irányelv szabályozási körébe tartozó kereskedelmi gyakorlatok során kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységén kívül eső célok érdekében jár el.

⁹⁹ Lásd még pl. Leiser and Santos, ‘Dark Patterns, Enforcement, and the emerging Digital Design Acquis: Manipulation beneath the Interface’ 21. Ugyanakkor pl. Leiser és Santos sem adnak magyarázatot arra, hogy az alapvetően tudatalattira ható sötét mintázatok esetén jogi személyek vonatkozásában hogyan képzelhető el a tudatalatti manipulálása.

¹⁰⁰ Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1–129. o. 4.2.7. fejezet.

létezik. Egy kreatívabb értelmezéssel elképzelhető, hogy a természetes személyként, de nem fogyasztóként eljáró „*egyéb felhasználók*” (pl. egy egyéni vállalkozó) esetén tehát a UCPD nem, de a DSA 25. cikke alkalmazható lehet. Szintén kreatív értelmezésnek minősül az, hogy úgy értelmezzük a DSA 25. cikkét, hogy alkalmazható a DSA szabályozás – és a UCPD nem – ha egy jogi személy nevében eljáró természetes személy kapcsán alkalmaznak sötét mintázatot, ez azonban a DSA 3. cikk b) pontjának értelmezése fényében feltehetően szintén nem realiztikus értelmezés.¹⁰¹

A UCPD 11. cikke szabályozza a végrehajtási kérdéseket. Ennek keretében lényegében két utat biztosít a jogérvényesítésre, a hatósági és/vagy a bírósági utat.¹⁰² A teljes harmonizációs irányelv miatt ettől eltérésre lehetőség nincs, illetve a UCPD vonatkozásában az Európai Bizottság végrehajtási hatáskörökkel nem rendelkezik.

Itt vissza kell tehát térni ahhoz a fentebb már tisztázott kérdéshez, hogy bár alanyi hatály szempontjából pl. a 25. cikk vonatkozásában is kizárólagos hatásköre van az Európai Bizottságnak bizonyos esetekben¹⁰³, a tárgyi hatály szempontjából realiztikus értelmezés abban az esetben sincs a sötét mintázatok alkalmazására az ő esetében, ha az Európai Bizottság jár(na) el. Ahhoz ugyanis, hogy eljárhasson, szükséges lenne a tárgyi hatály megállapíthatósága, amelyet a DSA 25. cikk (2) bekezdése a fenti értelmezés fényében kizár, amennyiben a magatartás a UCPD hatálya alá tartozik. A DSA 25. cikkhez kapcsolódó 67. preambulumbekendését is érdemes itt idézni, hiszen az ott leírtak akár a UCPD irányelvben, vagy az Európai Bizottság iránymutatásában¹⁰⁴ is lehetnének, mivel a nyelvezete lényegében a UCPD irányelv és ahhoz kapcsolódó joggyakorlat nyelvezetét alkalmazza.¹⁰⁵ Ahogy *Leiser* és *Santos* hivatkozzák, lényegében bármelyik DSA-ban „*meghatározott sötét mintázat a GDPR és a UCPD hatálya alá tartozik*”¹⁰⁶.

---

¹⁰¹ Itt meg kell jegyezni azt, hogy létezik olyan jogi előírás, amely a jogi személyt a megtéveszthetőség és így a tudat vonatkozásában azonosan kezeli a természetes személlyel, így pl. a magyar Tpv. 8 – 10. §-ai éppen az üzletfél megtévesztése vonatkozásában rendelik lényegében alkalmazandónak a UCPD magyar implementációját jelentő Fttv.-vel analóg szabályokat.

¹⁰² UCPD 11. cikk (1) és (2) bekezdések.

¹⁰³ Itt megemlítenéd, hogy az Európai Bizottság kifogásolta az X vállalat számos magatartását a DSA alapján, többek között azt is, hogy sötét mintázatokat alkalmazott, amelyek a DSA rendelkezéseibe ütköznek. Lásd még: Európai Bizottság, *Commission opens formal proceedings against X under the Digital Services Act* (Európai Bizottság 2023).

¹⁰⁴ Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1–129. o

¹⁰⁵ Lásd DSA 67. preambulumbekendés. Lásd még *Leiser and Santos*, ‘Dark Patterns, Enforcement, and the emerging Digital Design Acquis: Manipulation beneath the Interface’ 21.

¹⁰⁶ *Ibid* 21.

E tárgykörben érdemes röviden utalni a Twitter vállalat ellen indított eljárásra.¹⁰⁷ A 2023. februári óriásplatformnak minősítést követően 2023 októberében információkérésrel fordult a platformhoz az Európai Bizottság¹⁰⁸, majd végezetül 2023. december 18-án eljárást indított az óriásplatform ellen.¹⁰⁹ A 25. cikk vonatkozásában az Európai Bizottság kifogása az volt, ahogyan egyes előfizetési csomagokat az X-en jelöléssel látott el, és ahhoz kapcsolódó láthatósági feltételeket kapcsolt. A jelölést, az Európai Bizottság szerint, úgy tűnik, hogy olyan módon tervezték, szervezték vagy működtették, amely megteveszti vagy manipulálja az X címzettjeit, vagy más módon jelentősen torzítja vagy rontja az X címzettjeinek azon képességét, hogy szabad és tájékozott döntéseket hozzanak. Különösképpen az X címzettjei úgy értelmezhetnek bizonyos címkéket a jelöléseken keresztül, mint annak jelzését, hogy olyan fiókkal lépnek kapcsolatba, amelynek személyazonosságát ellenőrizték, vagy amely más módon megbízhatóbb, holott valójában nem történt ilyen ellenőrzés vagy a megbízhatóság megerősítése.

A fentiekben meghatározott magatartás vonatkozásában a nyilvánosságra hozott dokumentumok alapján nehezen meghatározható, hogy a 25. cikk (1) bekezdésének egy lényegi eleme vonatkozásában milyen *differencia specifica* alapján indított eljárást az Európai Bizottság. A 25. cikk esetén ugyanis fogalmi elem a döntéshozatali képesség torzítása. A döntéshozatali képességnek pedig minden esetben valamire vonatkoznia kell. Az eljárást indító döntés kapcsán egyik értelmezési lehetőség, hogy a döntéshozatali képesség torzítása arra vonatkozik, hogy a kék jelölés miatt egyes felhasználók azt hiszik, hogy pl. hitelesített felhasználóval van dolguk és *így ezért lépnek vele kapcsolatba, vagy tartanak fenn vele kapcsolatot*. A UCPD értelmező rendelkezései szerint ugyanakkor ügyleti döntések körébe tartozik a fogyasztó által arra vonatkozó döntés, hogy a fogyasztó cselekvés vagy cselekvéstől való tartózkodás mellett döntsön-e.¹¹⁰ Elképzelhető egy szűkebb értelmezés is, miszerint a UCPD vonatkozásában az ügyleti döntés a termékek megvásárlása, megtartása vonatkozásában értelmezendő, így pl. egy közösségi média felületen a kifejtett interakciókat nem tekintjük ügyleti döntéseknek, akkor ez jelenthet egy olyan értelmezési lehetőséget, ahol a DSA vonatkozó rendelkezései sötét mintázatok körében alkalmazhatóak. E körben az Európai Bizottság iránymutatása akként fogalmaz, hogy a fogalom meghatározást tágan kell értelmezni, és hogy az ügyleti döntés fogalmába a fogyasztó által egy termékkel kapcsolatban hozott döntések széles köre beletartozik, így pl. az olyan magatartások, amelyek a termék

---

¹⁰⁷ Az Európai Bizottság az X szolgáltatás vonatkozásában az írországi székhelyű Twitter International Unlimited Company által üzemeltetett Twitter (mai néven X) szolgáltatást online óriásplatformnak minősítette: COMMISSION DECISION of 25.4.2023 designating Twitter as a very large online platform in accordance with Article 33(4) of Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council. C(2023) 2721 final.

¹⁰⁸ The Commission sends request for information to X under the Digital Services Ac. IP/23/4953

¹⁰⁹ Commission decision initiating proceedings pursuant to Article 66(1) of Regulation (EU) 2022/2065. C(2023)9137 final.

¹¹⁰ UCPD 2. cikk k) pont.

megvásárlásához kapcsolódnak, akár a vásárlást követően is: „Ezek az ügyleti döntések olyan cselekvéseket eredményezhetnek, amelyek a nemzeti szerződési jog alapján nem járnak jogi következményekkel, és azokat a fogyasztó bármikor meghozhatja attól kezdve, hogy először találkozott a reklámmal, egészen a termék életciklusának végéig vagy a szolgáltatás utolsó felhasználásáig.” De éppen a kapcsolatba lépés vonatkozásában is van példaként tekinthető magatartás a UCPD körében, így pl. az alábbi mintát mutatja be az iránymutatás:

„Megtévesztő tevékenységnek vagy mulasztásnak minősülhet az online felhasználói véleményeket kínáló kereskedő kereskedelmi gyakorlata, ha kiszűri a negatív véleményeket, még akkor is, ha a vonatkozó ügyleti döntés a negatív véleményének eltávolítására vagy közzétételének mellőzésére kényszerített fogyasztótól eltérő fogyasztó által meghozott döntéshez kapcsolódik. Ilyen helyzetben a kereskedő általi hamis vagy megtévesztő általános benyomás keltése a véleményeket közlő oldal jellegéről vagy működéséről a véleményeket olvasó átlagfogyasztót arra ösztönözheti, hogy kapcsolatba lépjen egy ott felsorolt kereskedővel (és később szerződést kössön vele), amelyre vonatkozó döntését nem hozta volna meg, ha tudta volna, hogy visszatartották a róla szóló negatív véleményeket.” Az itt megfogalmazott magatartási minta lényegileg analóg az X esetén kifogásolt mintával, azaz a szolgáltató valamilyen minősítési jelzése arra van hatással, hogy kapcsolatba lépjenek-e egy másik személlyel vagy sem.¹¹¹ Ehhez hasonlatosan az Európai Bizottság olyan további példákkal is él az iránymutatásban, miszerint az a tény, hogy pl. egy magatartásnak köszönhetően több időt töltenek egy szolgáltatás használatával is ügyleti döntésnek minősül.

A joggyakorlat számára az Twitter ügye bizonyosan alapvető jelentőségű lesz a 25. cikk vonatkozásában, hiszen egy igen fontos határterületet fog tudni tisztázni.

2024. április 30-án az Európai Bizottság eljárást indított a Meta ellen is¹¹² és az eljárást indító sajtóközleményben¹¹³ szintén hivatkozásra kerül a DSA 25. cikk (1) bekezdése, azonban a sötét mintázatok kifejezés nem szerepel, ugyanakkor kifejezett utalás kerül a „félrevezető reklámokra és dezinformációra”. Ez a megfogalmazás a fent és alább

---

¹¹¹ E tekintetben érdemes utalni arra, hogy az iránymutatás a fentiek szellemében a „kattintást” is. Lásd az iránymutatás 2.4. pontját. E körben az Európai Bizottság arra az Európai Bíróság által is jóváhagyott gyakorlatra utal, hogy az ügyleti döntés fogalma „nem csupán az arra vonatkozó döntést foglalja magában, hogy a fogyasztó megvásároljon-e vagy sem egy terméket, hanem az ilyen döntéssel közvetlen kapcsolatot mutató döntésre is, például arra vonatkozólag, hogy a fogyasztó belépjen-e az üzletbe. [...] [Az irányelv] 3. cikkének (1) bekezdése ugyancsak ezt az értelmezést támasztja alá, amennyiben e rendelkezés értelmében ezt az irányelvet az üzleti vállalkozásoknak a termékhez kapcsolódó kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően és azt követően, valamint a lebonyolítás során, a fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatára kell alkalmazni.” C-281/12. sz. ügy. Trento Sviluppo srl és Centrale Adriatica Soc. coop. arl kontra Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato. ECLI:EU:C:2013:859.

¹¹² Európai Bizottság, *Commission opens formal proceedings against Facebook and Instagram under the Digital Services Act (2024) IP/24/2373.*

¹¹³ Az eljárást indító döntés szövege 2024. május 13-án még nem került közlésre.

kifejtett okokból nem szolgálja a jogbiztonságot, szükséges lenne mielőbb látni az Európai Bizottság jogértelmezését a DSA 25. cikk (1) bekezdése vonatkozásában.

5.2. Az általános adatvédelmi rendelet, a GDPR

A DSA 25. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy „*az (1) bekezdés szerinti tilalom [...] az (EU) 2016/679 rendelet hatálya alá tartozó gyakorlatokra nem alkalmazandó.*” A DSA 25. cikke az adat kifejezést nem tartalmazza, ahogy a kapcsolódó 67. preambulumbekzdés sem.

Az általános adatvédelmi rendelet ugyanakkor a sötét mintázatok elleni fellépés egyik kulcseleme a UCPD mellett.¹¹⁴ A rendelet hatályba lépése óta dinamikus bővülő joggyakorlattal rendelkezik, és számos a joggyakorlat egységességét segítő értelmezés is született már a rendelet egyes rendelkezései vonatkozásában. Így pl. 2022-ben az Európai Adatvédelmi Testület iránymutatást fogadott el a közösségi média platformokon alkalmazott sötét mintázatokról.¹¹⁵

A GDPR rendelkezései közül a sötét mintázatok vonatkozásában az általános adatvédelmi rendelet 4., 5., 7., 12. és 25. cikke bírnak kiemelt jelentőséggel. A GDPR 5. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy a személyes adatok „*kezelését jogszerűen és tisztességesen, valamint az érintett számára átlátható módon kell végezni („jogszerűség, tisztességes eljárás és átláthatóság”)*”¹¹⁶.

A GDPR 5. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az iránymutatásában az Európai Adatvédelmi Testület kimondta, hogy „*[h]a a felület nem nyújt elegendő információt vagy félrevezető információt tartalmaz a felhasználók számára, és megfelel a megtévesztő tervezési minták jellemzőinek, akkor az tisztességtelen feldolgozásnak minősíthető. A tisztességesség elve átfogó funkciót tölt be, és nem minden megtévesztő tervezési minta felel meg neki, függetlenül attól, hogy megfelel-e más adatvédelmi elveknek.*”¹¹⁷

A GDPR 25. cikke a beépített és alapértelmezett adatvédelem követelményéről rendelkezik, elvárja például, a szükséges garanciák beépítését az adatkezelés folyamatába¹¹⁸. Előírja továbbá, hogy „*[az] adatkezelő megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket hajt végre annak biztosítására, hogy alapértelmezés szerint kizárólag*

---

¹¹⁴ Lásd még pl. Luiza Jarovsky, ‘Dark Patterns in Personal Data Collection: Definition, Taxonomy and Lawfulness’ SSRN eLibrary, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4048582.

¹¹⁵ European Data Protection Board, *Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them* (2023)

¹¹⁶ GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) pont.

¹¹⁷ European Data Protection Board, *Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them*. 9. pont.

¹¹⁸ GDPR 25. cikk (1) bekezdés.

olyan személyes adatok kezelésére kerüljön sor, amelyek az adott konkrét adatkezelési cél szempontjából szükségesek.^{119, 120}

A GDPR 4. cikk 11. pontja meghatározza az érintett hozzájárulásának fogalmát¹²¹, amelynek többek között a 12. cikk rendelkezésein kell alapulnia.¹²² Ez utóbbi többek között kimondja, hogy az adatkezelőnek tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva kell megfelelő intézkedéseket hoznia. Az online alkalmazások felhasználói felületei vonatkozásában pedig az Európai Adatvédelmi Testület kiemeli, hogy az 5. cikk (1) bekezdésének b) és c) pontjai alapján kiemelt jelentőségű a célhoz kötöttség¹²³ és az adattakarékosság¹²⁴ elve.

A GDPR 5. cikk (2) bekezdése rendelkezik az elszámoltathatóságról: *„Az adatkezelő felelős az (1) bekezdésnek való megfelelésért, továbbá képesnek kell lennie e megfelelés igazolására („elszámoltathatóság”).*¹²⁵ Az Európai Adatvédelmi Testület iránymutatása e körben többek között az alábbiakat emeli ki: *„A felhasználói felület és a felhasználói útvonal dokumentációs eszközként használható annak bizonyítására, hogy a felhasználók a közösségi médiaplatformon végzett tevékenységeik során elolvasták és figyelembe vették az adatvédelmi információkat, szabadon adták beleegyezésüket, könnyen gyakorolták jogaikat stb. A minőségi és mennyiségi felhasználói kutatási módszerek, például az A/B tesztelés, a szemmozgáskövetés vagy a felhasználói interjúk, azok eredményei és elemzése szintén felhasználhatók a megfelelés bizonyításának támogatására. Fontos megjegyezni, hogy az ilyen kutatási módszerek gyakran személyes adatok feldolgozásával is járnak, amelynek ezért összhangban kell állnia a GDPR-ral. Ha például a felhasználóknak be kell jelölniük egy négyzetet, vagy több adatvédelmi opció közül valamelyikre kell kattintaniuk, a felületek képernyőfotói szolgálhatnak arra, hogy bemutassák a felhasználók útját az adatvédelmi információkon keresztül, és*

---

¹¹⁹ Ibid 25. cikk (2) bekezdés.

¹²⁰ Lásd még European Data Protection Board, *Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them* 10. pont.

¹²¹ „[A]z érintett hozzájárulása”: az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozik vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez.” GDPR 4. cikk 11. pont.

¹²² Ibid 12. cikk. Lásd még European Data Protection Board, *Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them* 10. pont.

¹²³ GDPR 5. cikk (1) bekezdés b) pont: „[a személyes adatok] gyűjtése csak meghatározott, egyértelmű és jogszerű célból történjen, és azokat ne kezeljék ezekkel a célokkal össze nem egyeztethető módon; a 89. cikk (1) bekezdésének megfelelően nem minősül az eredeti céllal össze nem egyeztethetőnek a közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból történő további adatkezelés („célhoz kötöttség”).

¹²⁴ Ibid 5. cikk (1) bekezdés c) pont: “[a személyes adatok] az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőek és relevánsak kell, hogy legyenek, és a szükségesre kell korlátozódniuk („adattakarékosság”).

¹²⁵ Lásd még European Data Protection Board, *Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them* 13 – 14. pontok.

elmagyarázzák, hogy a felhasználók hogyan hoznak megalapozott döntést. Az ilyen felületen végzett felhasználói kutatások eredményei további elemekkel szolgálnának, amelyek részletesen bemutatnák, hogy a felület miért optimális a tájékoztatási cél eléréséhez.” Ez többek között összefüggésben van a GDPR 7. cikkének (1) bekezdésével is, amely kimondja, hogy „[ha] az adatkezelés hozzájáruláson alapul, az adatkezelőnek képesnek kell lennie annak igazolására, hogy az érintett személyes adatainak kezeléséhez hozzájárult.”

Az Európai Adatvédelmi Testület a 25. cikk vonatkozásában önálló iránymutatást is adott ki korábban¹²⁶, amely többek között rögzít olyan elveket, amelyek a sötét mintázatok vonatkozásában is kiemelt jelentőséggel bírhatnak, mint pl. az autonómia, interakció, várakozások, fogyasztói választás, az erőegyensúly, a megtévesztés tilalma és a hitelesség. Ahogy a testület kifejti, *„az alapértelmezett és a tervezett adatvédelemnek való megfelelés fontos a megtévesztő tervezési minták értékelésénél, mivel ez eleve azok elkerülését eredményezné. Valójában a szolgáltatás és a kapcsolódó interfészek szembesítése az alapértelmezett és a beépített adatvédelem elveit tartalmazó elvekkel, mint például a fent említettekkel, segít azonosítani a szolgáltatás azon aspektusait, amelyek megtévesztő tervezési mintát alkotnak, még a szolgáltatás elindítása előtt.”*¹²⁷

Az általános adatvédelmi rendelet tárgyi hatályát a 2. cikk határozza meg, amely kimondja, hogy *„[e] rendeletet kell alkalmazni a személyes adatok részben vagy egészben automatizált módon történő kezelésére, valamint azoknak a személyes adatoknak a nem automatizált módon történő kezelésére, amelyek valamely nyilvántartási rendszer részét képezik, vagy amelyeket egy nyilvántartási rendszer részévé kívánnak tenni.”* A tárgyi hatály fő eleme tehát a személyes adatok kezelése. A személyes adat és az adatkezelés fogalmát a GDPR 4. cikke határozza meg.

A GDPR 4. cikk 1. pontja alapján *„személyes adat”*: azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható;” A 2. pont alapján pedig *„adatkezelés”*: a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy

---

¹²⁶ European Data Protection Board, *Guidelines 04/2019 on Article 25 Data Protection by Design and by Default* (2019)

¹²⁷ European Data Protection Board, *Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them* 19. pont.

egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés”.

Közismert az *általános adatvédelmi rendelet tág hatálya*. A sötét mintázatok vonatkozásában maga az Európai Adatvédelmi Testület mutat be az iránymutatásában két példát, miszerint, ha nem tartják be a megtevesztés tilalmának elvét adatok kezeléséhez kapcsolódóan, akkor az valószínűleg vezethet olyan magatartáshoz, amely sötét mintázatnak minősül, mint pl. az érzelmi megvezetés¹²⁸, de sötét mintázat lehet a folyamatos megerősítés kérése¹²⁹ is. Érdeemes felhívni a figyelmet arra, hogy az Európai Adatvédelmi Testület az adatvédelemmel kapcsolatosan a UCPD nyelvezetéhez hasonló kifejezéseket alkalmaz, mint például, hogy egy telefonszám megkövetelése egy letölthető link megküldése érdekében megtevesztő tevékenységnek minősülhet¹³⁰.

A GDPR vonatkozik az adatkezelőkre és adatfeldolgozókra. A GDPR 4. cikk 7. pontja alapján *„adatkezelő”*: az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit önállóan vagy másokkal együtt meghatározza; ha az adatkezelés céljait és eszközeit az uniós vagy a tagállami jog határozza meg, az adatkezelőt vagy az adatkezelő kijelölésére vonatkozó különös szempontokat az uniós vagy a tagállami jog is meghatározhatja;”, míg a 4. cikk 8. pontja alapján az *adatfeldolgozó* „az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely az adatkezelő nevében személyes adatokat kezel”.

Az alanyi hatály esetén tehát a tevékenység jellege útján, de a UCPD-hez hasonlóan, szintén olyan szabályozást találunk az általános adatvédelmi rendeletben, amely jelentős, ha csak nem teljes átfedést mutat a DSA, különösen 25. cikke által meghatározott személyi címzettek vonatkozásában.

A GDPR a tagállamok számára előírja, hogy a rendelet alkalmazásának ellenőrzéséért *„egy vagy több független közhatalmi szerv (felügyeleti hatóság) felel”*¹³¹. Ha egy tagállamban több felügyeleti hatóság van, akkor a tagállamok ki kell jelöljenek egy „koordináló” felügyeleti hatóságot.¹³² A felügyeleti hatóság *„saját tagállamának területén illetékes az e rendelet alapján ráruházott feladatok végzésére és hatáskörök gyakorlására”*.¹³³ Az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó tevékenységi központja vagy

---

¹²⁸ Lásd pl. Ibid 19. pont és 3. fejezet.

¹²⁹ Lásd pl. Ibid 32–40. pontok.

¹³⁰ Ibid 42. Pont.

¹³¹ GDPR 51. cikk.

¹³² Lásd ibid 51. cikk (3) bekezdés.

¹³³ Ibid 55. cikk (1) bekezdés.

egyetlen tevékenységi helye szerinti felügyeleti hatóság jogosult főszabályként¹³⁴ ún. fő felügyeleti hatóságként eljárni.¹³⁵

Ahogy látható a GDPR alkalmazása is tagállami hatáskörben található és a rendeletben meghatározott hatály feltételeinek fennállása esetén a nevezett tagállami hatóságok járhatnak el.¹³⁶

A DSA 25. cikk (2) bekezdése egyértelműen kizárja a DSA alkalmazását a GDPR rendelet hatálya alá tartozó gyakorlatokra. Míg a UCPD esetén a hatály értelmezése kapcsán elméletben előfordulhatott olyan értelmezés, amely vonatkozásában valamely személyek esetében a DSA alkalmazható lehet, addig a GDPR pontosan körülhatárolt fogalmai ilyen kreatív értelmezést nehezebben tesznek lehetővé. Amennyiben a sötét mintázatok adatkezelést, –felhasználást érintenek, akkor a GDPR alkalmazási elsőbbséget élvez a DSA-hoz képest¹³⁷, illetve vannak olyan gyakorlatok, amelyek alapvetően a GDPR hatálya alá tartoznak (pl. sütik elfogadása során alkalmazott sötét mintázatok), mintsem a UCPD hatálya alá. Megjegyzendő, hogy e téren is jól látható az, hogy az egyes uniós jogalkotási aktusok kollíziós pályán vannak. A korábban kifejtettek szerint az ágazati speciális szabályozás rendelkezései a UCPD 3. cikk (4) bekezdése alapján elsőbbséget élveznek ilyenkor és pl. a sütik elfogadása során kifejtett magatartás kifejezetten a GDPR szabályozási hatálya alá esik.¹³⁸

5.3. Az Adatrendelet

Míg a UCPD és a GDPR rendelkezései kifejezetten nem használják a sötét mintázatok kifejezést, addig az egyik újonnan elfogadott uniós jogforrás igen. Az Adatrendelet már kifejezetten hivatkozik a sötét mintázatokra, igaz, a „sötét megoldások” kifejezést használja¹³⁹. Az Adatrendelet tehát kifejezetten értelmezi a sötét mintázatokot a 38. preambulumbekkezdésben:

„Az adattakarékosság elvével összhangban harmadik felek csak a felhasználó által kért szolgáltatás nyújtásához szükséges információkhoz férhetnek hozzá. [...] Ebben az összefüggésben harmadik felek vagy adatbirtokosok a digitális interfészeik tervezésekor nem hagyatkozhatnak úgynevezett „sötét megoldásokra”. A sötét megoldások olyan

---

¹³⁴ De lásd még pl. Ibid 56. cikk (2) bekezdése.

¹³⁵ Ibid 56. cikk.

¹³⁶ Előfordult már, hogy a német versenyhatóság pl. közvetetten értelmezte versenyfelügyeleti eljárásban a GDPR rendelkezéseit, de e tekintetben az Európai Bíróság bizonyos kötelezettségeket rótt a nem adatvédelmi hatóságokra. Lásd pl. a 6. fejezetben tárgyalt Meta-ügy.

¹³⁷ Felmerül az a nyilvánvaló további kérdés, hogy ha a DSA nem alkalmazandó, de a UCPD igen, és az adott magatartás adatokat is érint, akkor mely jogszabályhelyet kell alkalmazni. A UCPD és a GDPR párhuzamos alkalmazása, ha a *ne bis in idem* elve nem sérül, nem kizárt.

¹³⁸ Szintén megjegyzendő, hogy éppen a sütik elfogadása vonatkozásában újabb uniós jogalkotási aktusok tovább bonyolítják ezen jogi kérdések megítélését.

¹³⁹ Ibid (38) preambulumbekkezdés. A szó szerinti idézeteket kivéve, az egységesség és következetesség érdekében a tanulmány a sötét mintázatok kifejezést használja.

tervezési technikák, amelyek a fogyasztókat számukra hátrányos következményekkel járó döntések meghozatalára készítetik, vagy arra megtévesztő módon ráveszik. Az említett manipulatív technikák felhasználhatók arra, hogy a felhasználókat – különösen a kiszolgáltatott fogyasztókat – meggyőzzék arról, hogy nemkívánatos magatartást tanúsítsanak, hogy félrevezessék a felhasználókat azáltal, hogy adatközlési műveletekkel kapcsolatos döntések meghozatalára bírja rá őket, vagy hogy indokolatlanul torzítsák a szolgáltatás felhasználóinak döntéshozatalát oly módon, amely aláássa vagy csorbítja autonómiájukat, döntéshozatalukat és választási szabadságukat.”

DSA 67. preambulumbekezdés	DSA 25. cikk	DA 38. preambulumbekezdés
<ul style="list-style-type: none"> - online platform interfészein jelenik meg - szándékosan vagy ténylegesen - jelentősen - torzítják vagy korlátozzák - a szolgáltatás igénybe vevő képességét - önálló és megalapozott döntéshozatalában. 	<ul style="list-style-type: none"> - online platformot üzemeltető szolgáltató - online interfész - tervezés, kialakítás vagy üzemeltetés - szolgáltatás igénybe vevőjét megtéveszti, vagy manipulálja vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szabad és tájékozott döntéshozatali képességét. 	<ul style="list-style-type: none"> - harmadik felek vagy adatbirtokosok által alkalmazott - tervezési technika - fogyasztóknak - hátrányos következménnyel járó - döntés meghozatalára - készítés vagy megtévesztő módon rábírás - manipulatív (?)

A táblázatot átfogalmazva, párba állítottuk az egymásnak megfeleltethető fogalmakat:

DSA 67. preambulumbekendés	DSA 25. cikk	DA 38. preambulumbekendés
online platform	online platformot üzemeltető szolgáltató	harmadik felek vagy adatbirtokosok által
interfészein	online interfész	
megjelenő	tervezés, kialakítás vagy üzemeltetés	alkalmazott készítés vagy megtévesztő módon rábírás
szándékosan vagy ténylegesen		manipulatív
jelentősen	lényegesen	
torzítják vagy korlátozzák	megtéveszti, vagy manipulálja vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti	hátrányos jogkövetkezmény
önálló és megalapozott döntéshozatalában.	a szabad és tájékozott döntéshozatali	

a szolgáltatás igénybe vevő	szolgáltatást igénybe vevő	fogyasztóknak
képességét	képességét.	

A 38. preambulumbekzdés a már megismert jogforrásokhoz képest érdemben új rendelkezéseket, információkat szinte nem tartalmaz, inkább tekinthető deklaratív rendelkezésnek, mintsem új követelmények előírásának, különös tekintettel arra is, hogy a preambulumbekzdések legfeljebb értelmezést segítő rendelkezések, az Európai Bíróság joggyakorlata alapján nem kötelező normatív előírások. Érdekessége ugyanakkor az Adatrendeletnek, hogy a GDPR-ral szemben a UCPD-t (és más uniós jogforrásokat) emel ki, mint amelyekre alapvetően tekintettel kell lenniük a rendelet hatálya alá tartozóknak.

Az Adatrendelet hatályát az 1. cikk határozza meg. Az (1) bekezdés az adatok használata vonatkozásában határozza meg a hatályt, a (2) bekezdés az adatok minősége (személyes és nem személyes adatok), míg a (3) bekezdés a területi és további tárgyi hatályt állapítja meg. Az 1. cikk (5) bekezdése akként rendelkezik, hogy az Adatrendelet – többek között – a GDPR hatálya alá tartozó adatokra főszabályként nem alkalmazandó, de bizonyos rendelkezések kiegészítik azt, mint pl. a 25. és 20. cikkek. Az (5) bekezdés azonban kifejezetten kiemeli végezetül, hogy *„abban az esetben, ha konfliktus áll fenn e rendelet és a személyes adatok vagy a magánélet védelmére vonatkozó uniós joggal vagy az ilyen uniós joggal összhangban elfogadott nemzeti jogszabályokkal, a személyes adatok vagy a magánélet védelmére vonatkozó releváns uniós vagy nemzeti jog az irányadó.”* A rendelkezés és a korábban e tanulmányban ismertetett rendelkezések összeolvasásával az alábbi láncolat alakul ki: az Adatrendelet akkor alkalmazható a hivatkozott kiegészítésekkel, ha a GDPR nem, a DSA pedig ütközés esetén szintén a GDPR alkalmazási elsőbbségét írja elő a már hivatkozottak szerint.

Az Adatrendelet 28. preambulumbekzdése – a 38. preambulumbekzdésen túlmenően általános jelleggel – a UCPD-vel való kapcsolatot is rendezi, amikor akként rendelkezik, hogy *„az adatbirtokos és a fogyasztó mint az adatokat generáló összekapcsolt termék vagy kapcsolódó szolgáltatás felhasználója közötti szerződésekben az uniós fogyasztóvédelmi jog, különösen a 93/13/EGK és a 2005/29/EK irányelv alkalmazandó annak biztosítása érdekében, hogy a fogyasztóra ne vonatkozzanak tisztességtelen szerződési feltételek. [...]”* Ezt erősíti meg az 1. cikk (9) bekezdése is, amikor úgy rendelkezik, hogy *„[ez] a rendelet kiegészíti és nem sérti az uniós jogot – különösen a 93/13/EGK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelvet –, amelynek célja a fogyasztók érdekeinek előmozdítása és a magas szintű fogyasztóvédelem biztosítása, valamint a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelme.”¹⁴⁰*

Bár az Adatrendelet a 38. preambulumbekzdésben kifejezetten foglalkozik a sötét mintázatokkal, a rendelet egésze inkább csak megerősíti a korábban tárgyalt két alapvető

---

¹⁴⁰ Ibid 1. cikk (9) bekezdés.

jogforrás szabályozási szerepét a sötét mintázatok vonatkozásában. Fontos eleme ugyanakkor az Adatrendeletnek a B2B kapcsolatok kifejezett szabályozása az adatok vonatkozásában. Így pl. az Adatrendelet IV. Fejezete¹⁴¹ a vállalkozások közötti, az adatahozáféréssel és – felhasználással kapcsolatos tisztességtelen szerződési feltételeket szabályozza.

Az Adatrendelet végrehajtásáért és kikényszerítéséért alapvetően a tagállami kijelölt hatóságok felelősek. Az Adatrendelet 37. cikk (1) bekezdése szerint *„[m]inden egyes tagállam kijelöl egy vagy több illetékes hatóságot, amely felelős e rendelet alkalmazásáért és érvényesítéséért (a továbbiakban: illetékes hatóságok). A tagállamok létrehozhatnak egy vagy több új hatóságot, vagy támaszkodhatnak a meglévő hatóságokra.”* A (2) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy amennyiben *„egy tagállam egynél több illetékes hatóságot jelöl ki, közülük kijelöl egy adatkoordinátort az illetékes hatóságok közötti együttműködés megkönnyítése, valamint az e rendelet hatálya alá tartozó szervezeteknek a rendelet alkalmazásával és érvényesítésével kapcsolatos valamennyi kérdésben történő támogatása érdekében”*. Ahogy az anyagi jogi rendelkezések során, úgy a végrehajtás nyomon követése vonatkozásában is rendezi a GDPR-ral kapcsolatos viszonyt az Adatrendelet, mikor úgy rendelkezik a 37. cikk (3) bekezdése, hogy *„az (EU) 2016/679 rendelet alkalmazásának nyomon követéséért felelős felügyeleti hatóságok felelősek e rendelet alkalmazásának a személyes adatok védelme tekintetében történő nyomon követéséért. Az (EU) 2016/679 rendelet VI. és VII. fejezete értelemszerűen alkalmazandó”*.

Az Adatrendeletet a közelmúltban fogadták el, azonban az csak legkorábban 2025. szeptember 12-től lesz alkalmazandó¹⁴².

---

¹⁴¹ Ibid 13. cikk.

¹⁴² Ibid 50. cikk.

5.4. A politikai reklámokról szóló rendelet

2024. március 13-án került elfogadásra és március 20-án jelent meg az Európai Unió hivatalos lapjában a politikai reklámtevékenység átláthatóságáról és célzott folytatásáról szóló rendelet.¹⁴³ A rendelet a 75. preambulumbekkezdésben határozza meg a sötét mintázatok fogalmát¹⁴⁴ és az alábbi fogalmi elemeket határozza meg:

- egyéni döntéshozatalt befolyásoló
- szándékosan vagy hatásában
- lényegesen torzítják vagy csorbítják
- az autonóm és tájékozott döntéshozatalt.

A PRR rendelet nagymértékben épít az általános adatvédelmi rendeletre mind nyelvezetében, mind a tekintetben, hogy következetesen utal vissza a GDPR-ra. A rendelet 2. cikkében meghatározott szabályok szerint a rendelet „*a politikai reklámtevékenység azon eseteire alkalmazandó, amikor a politikai hirdetést az Unióban terjesztik, egy vagy több tagállamban nyilvánosságra hozzák, vagy amikor a politikai reklámtevékenység uniós polgárok felé irányul, függetlenül a politikaireklám-szolgáltató letelepedési helyétől, vagy a reklámozó lakóhelyétől vagy letelepedési helyétől, és függetlenül az alkalmazott eszközöktől.*” A 2. cikk (3) bekezdése ugyanakkor kifejezetten rendelkezik arról, hogy az új szabályozás nem érinti a UCPD¹⁴⁵ vagy a DSA¹⁴⁶ szabályozását.

5.5. A digitális szolgáltatásokról szóló rendelet, a DSA – intermezzo

A DSA érdemi hatásköri rendelkezéseit fentebb tárgyaltuk és hivatkoztuk a 67. preambulumbekkezdés magyarázó szabályait is. A DSA vonatkozásában a tanulmány kéziratának lezárásakor¹⁴⁷ mind a tagállamok többsége már jelölt ki koordináló hatóságot¹⁴⁸. Magyarország vonatkozásában a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság lett a kijelölt hatóság. Az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól szóló 2023. évi CIV. törvény hatálya azon közvetítői szolgáltatásokra terjed ki, amelyeket Magyarországon letelepedett közvetítő szolgáltató nyújt, valamint kiterjed a Magyarországra irányuló közvetítő szolgáltatásokra is.¹⁴⁹ Az NMHH a törvény 6. §

---

¹⁴³ PRR rendelet.

¹⁴⁴ A rendelet hivatalos magyar fordítása szintén sötét megoldásként fordítja a kifejezést.

¹⁴⁵ PRR rendelet 2. cikk (3) bekezdés c) pont.

¹⁴⁶ Ibid 2. cikk (3) bekezdés i) pont.

¹⁴⁷ 2024. április 10.

¹⁴⁸ Lásd bővebben <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/dsa-dscs>.

¹⁴⁹ Lásd 2023. évi CIV. törvény az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól 1. §.

(4) bekezdése alapján együttműködik a GVH-val, a fogyasztóvédelmi hatósággal¹⁵⁰ és a NAIH-hal is a feladati ellátása érdekében.

Az NMHH a GDPR és a UCPD vonatkozásában alapvetően nem rendelkezik hatáskörrel, így a sötét mintázatok vonatkozásában a DSA alkalmazása – amennyiben arra lehetőség van – kreatív megoldást kíván.

6. Egy alkalmazási lehetőség a DSA 25. cikkének NMHH általi alkalmazásra

Bár a DSA alapvetően rendezi a UCPD és a GDPR viszonyát a DSA-hoz, az Európai Bíróság egyik közelmúltban hozott ítélete lehetővé teszi még olyan esetekben is uniós jogforrás alkalmazását, amikor az uniós jogforrás kizárólagosan egy adott hatóságot rendel jogosultnak a jogforrás kikényszerítésére.

A *Meta-ügyben*¹⁵¹ 2023-ban hozott ítéletében az Európai Bíróság – mondhatjuk – tágra nyitotta a kaput a hatásköri átjárhatóság vonatkozásában. Az ügy alapjául szolgált, előzetes döntéshozatalt eredményező eljárásban a német versenyhatóság, a Bundeskartellamt, megtiltotta a Meta Platforms Ireland és a Facebook Deutschland számára, hogy „*az általános feltételekben a Facebook közösségi hálózat Németországban lakóhellyel rendelkező magánfelhasználók általi használatát a Facebook-adataik kezelésétől tegyék függővé, és hozzájárulásuk nélkül kezeljék ezen adatokat az akkor hatályos általános feltételek alapján. Ezenkívül arra kötelezte őket, hogy igazítsák ki ezen általános feltételeket oly módon, hogy azokból egyértelműen kitűnjön, hogy az említett adatokat nem gyűjtik össze, nem kapcsolják össze a Facebook felhasználói fiókokkal, és nem használják fel az érintett felhasználó hozzájárulása nélkül, továbbá egyértelművé tette, hogy az ilyen hozzájárulás nem érvényes, ha az a közösségi hálózat használatának feltételét képezi.*”¹⁵² Az ügy végül a német bíróságokon landolt és az Oberlandsgericht Hof Dusseldorf előzetes döntéshozatalt kezdeményezett, amelyben többek között a német versenyhatóság GDPR vonatkozásában kifejtett értelmezési tevékenysége kapcsán kérte az uniós jog tisztázását.

A feltett kérdések az alábbiak szerint hangoztak, melyeket jelentőségükre tekintettel pontosan idézünk:

„1) a) *Összeegyeztethető-e az általános adatvédelmi rendelet 51. és azt követő cikkeivel, ha valamely tagállam – a szövetségi versenyhatósághoz hasonló – olyan nemzeti versenyhatósága, amely nem minősül az általános adatvédelmi rendelet 51. és azt*

---

¹⁵⁰ Itt megjegyzendő, hogy az Fttv. külön nevesíti a Magyar Nemzeti Bankot a 10. § (2) bekezdésében, miszerint „*a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: Felügyelet) jár el, ha az érintett kereskedelmi gyakorlat a vállalkozás olyan tevékenységével függ össze, amelyet a Felügyelet felügyel.*” A 2023. évi CIV. törvény vonatkozásában a fogyasztóvédelmi hatóságot tágran célszerű értelmezni, beleértve Magyarországon a Magyar Nemzeti Bankot is.

¹⁵¹ C-252/21. sz. ügy. Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt. ECLI:EU:C:2023:537.

¹⁵² Ibid 29. bekezdés.

követő cikkei értelmében vett felügyeleti hatóságnak, és amelynek tagállamában egy Európai Unió kívül letelepedett vállalkozás olyan tevékenységi hellyel rendelkezik, amely a reklám, a kommunikáció és a közönségszolgálat területén támogatást nyújt az említett vállalkozás másik tagállamban található, a személyes adatokat az Európai Unió egész területe tekintetében kizárólagosan kezelő tevékenységi központjának, a visszaélések kartelljogi ellenőrzése keretében megállapítja, hogy a tevékenységi központ adatkezeléssel kapcsolatos szerződési feltételei és azok végrehajtása az általános adatvédelmi rendeletbe ütközik, és e jogsértés megszüntetésére kötelező határozatot hoz?

b) Ha igen: összeegyeztethető-e az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével, ha az általános adatvédelmi rendelet 56. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, a tevékenységi központ tagállama szerinti fő felügyeleti hatóság ezzel egyidejűleg vizsgálati eljárást folytat a tevékenységi központ adatkezeléssel kapcsolatos szerződési feltételei tárgyában?

Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

7) a) Valamely tagállam – a szövetségi versenyhatósághoz hasonló – olyan nemzeti versenyhatósága, amely nem minősül az általános adatvédelmi rendelet 51. és azt követő cikkei értelmében vett felügyeleti hatóságnak, és amely a visszaélés kartelljogi tilalmának egy erőfölényben lévő vállalkozás általi olyan megsértését vizsgálja, amely nem abban áll, hogy e vállalkozás adatkezelési feltételei és azok végrehajtása az általános adatvédelmi rendeletbe ütközik, tehet-e megállapításokat például az érdekek mérlegelése keretében azzal kapcsolatban, hogy e vállalkozás adatkezelési feltételei és azok végrehajtása megfelel-e az általános adatvédelmi rendeletnek?

b) Ha igen: Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésére tekintettel akkor is így van-e ez, ha az általános adatvédelmi rendelet 56. cikkének (1) bekezdése alapján illetékes fő felügyeleti hatóság ezzel egyidejűleg vizsgálati eljárást folytat e vállalkozás adatkezelési feltételei tárgyában?”

Az Európai Bíróság a két kérdést összefoglalva az alábbi kérdésre kereste ítéletében a választ:

„Együttesen vizsgálendő első és hetedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az általános adatvédelmi rendelet 51. és azt követő cikkeit úgy kell-e értelmezni, hogy egy tagállami versenyhatóság valamely vállalkozás EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölénnyel való visszaélésének vizsgálata keretében megállapíthatja, hogy e vállalkozásnak a személyes adatok kezelésére és azok felhasználására vonatkozó általános felhasználási feltételei nem felelnek meg az általános adatvédelmi rendeletnek, és igenlő válasz esetén, úgy kell-e értelmezni az EUSZ 4. cikk (3) bekezdését, hogy a versenyhatóság ilyen, közbenső jellegű megállapítására akkor is sor kerülhet, ha az általános adatvédelmi rendelet 56. cikkének (1) bekezdése

alapján illetékes fő felügyeleti hatóság e feltételek tárgyában ezzel egyidejűleg vizsgálati eljárást folytat?”¹⁵³

Az Európai Bíróság az idézett két kérdés vonatkozásában az alábbi jogértelmezést adta. Ahogy ismeretes, és ahogy fentebb ismertettük, a GDPR alapján minden egyes felügyeleti hatóság a saját tagállamának területén illetékes a GDPR alapján ráruházott feladatok végzésére és a hatáskörök gyakorlására. A bíróság felhívta a figyelmet arra, hogy maga a rendelet ún. egyablakos ügyintézési rendszert alakított ki¹⁵⁴ az *adatvédelmi hatóságok* vonatkozásában, amelyek közé értelemszerűen nem tartoznak a nemzeti versenyhatóságok¹⁵⁵. Ahogy a bíróság továbbá kiemeli: *„sem az általános adatvédelmi rendelet, sem más uniós jogi aktus nem ír elő konkrét szabályokat a nemzeti versenyhatóság és az érintett nemzeti felügyeleti hatóságok vagy a fő felügyeleti hatóság közötti együttműködésre vonatkozóan.”¹⁵⁶*

Ezt követően azonban az Európai Bíróság *a contrario* értelmezéssel közelíti meg a jogalkalmazási kérdést, amikor kifejti, hogy a GDPR *„egyetlen rendelkezése sem tiltja meg a nemzeti versenyhatóságoknak, hogy feladataik ellátása keretében megállapítsák, hogy az erőfölénnyel lévő vállalkozás által végzett olyan adatkezelés, amely ezen erőfölénnyel való visszaélésnek minősülhet, nem felel meg a fenti rendeletnek.”¹⁵⁷* A versenyhatóság jogalkalmazó tevékenysége vonatkozásában a bíróság kifejtette, hogy a tekintetben, hogy egy magatartás a versenyjogi szabályokba ütközik-e *„adott esetben az ügy releváns körülményei közé tartozó fontos valószínűsítő körülménynek minősülhet”¹⁵⁸* az a kérdés, hogy az eljárás alá vont vállalkozás magatartása megfelel-e a GDPR rendelkezéseinek: *„Ebből következik, hogy a valamely vállalkozás által egy meghatározott piacon tanúsított erőfölénnyel való visszaélés vizsgálata keretében az érintett tagállam versenyhatósága számára annak vizsgálata is szükségesnek bizonyulhat, hogy e vállalkozás magatartása megfelel-e a versenyjog szabályaitól eltérő olyan normáknak, mint az általános adatvédelmi rendeletben előírt, a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok.”¹⁵⁹* Ilyenkor az adott versenyhatóság nem a GDPR értelmében ellenőríz, vagy biztosítja a GDPR érvényesülését és nem is látja el a GDPR által a kijelölt hatóságokra ruházott feladatokat.¹⁶⁰ Az uniós jog hatékony (tényleges) érvényesülése megköveteli ugyanakkor, hogy a versenyhatóságok a verseny egy lényegi eleme vonatkozásában vizsgálatokat folytathassanak le.¹⁶¹

---

¹⁵³ Ibid 36. bekezdés.

¹⁵⁴ Ibid 40–41. bekezdések.

¹⁵⁵ Ibid 42. bekezdés.

¹⁵⁶ Ibid 43. bekezdés.

¹⁵⁷ Ibid 43. bekezdés.

¹⁵⁸ Ibid 47. bekezdés.

¹⁵⁹ Ibid 48. bekezdés.

¹⁶⁰ Ibid 49. bekezdés.

¹⁶¹ Lásd ibid 50 – 51. bekezdések.

Az imént bemutatott jogértelmezéssel lényegében az Európai Bíróság megteremtette annak az alapját, hogy egy hatóság a *rá irányadó szabályok* kikényszerítéséhez szükséges mértékben *értelmezihessenek* olyan uniós jogforrásokat, amelyek végrehajtására alapvetően nincs hatáskörük. Feltéve, ha az uniós jog hatékony (tényleges) érvényesülése ezt szükségessé teszi.

Ennek a jogértelmezésnek azonban korlátokat is szabott az Európai Bíróság, amikor koordinációs kötelezettségek teljesítését követelte meg¹⁶² az uniós jog egyik fontos alapelvéből eredeztetve. A lojális együttműködés elve¹⁶³ megköveteli, hogy *„az uniós joghoz tartozó területeken a tagállamok, a közigazgatási hatóságait is beleértve, kötelesek kölcsönösen tiszteletben tartani és segíteni egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában, megtenni minden megfelelő intézkedést a többek között az uniós intézmények jogi aktusaiból eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében, valamint tartózkodni minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását [...] Így ezen elvre figyelemmel, amikor a nemzeti versenyhatóságoknak hatáskörük gyakorlása során meg kell vizsgálniuk, hogy valamely vállalkozás magatartása megfelel-e az általános adatvédelmi rendelet rendelkezéseinek, konzultálniuk kell és lojálisan együtt kell működniük az érintett nemzeti felügyeleti hatóságokkal vagy a fő felügyeleti hatósággal, és ebben az összefüggésben az említett hatóságok mindegyike köteles tiszteletben tartani egymás jogköreit és hatásköreit, oly módon, hogy tiszteletben tartsák az általános adatvédelmi rendeletből eredő kötelezettségeket és e rendelet célkitűzéseit, valamint biztosítsák azok hatékony érvényesülését.”*¹⁶⁴

Az együttműködési kötelezettség különösen kiterjed arra, hogy ellenőrizni kell, nem járt-e el más hatóság, beleértve az Európai Bizottságot, az adott magatartás vagy hasonló magatartás tárgyában.¹⁶⁵ Ha észszerű határidőn belül nem kap választ, vagy az illetékes nemzeti felügyeleti hatóság és a fő felügyeleti hatóság nem kifogásolja az eljárás lefolytatását, akkor a nemzeti hatóság folytathatja a munkáját.¹⁶⁶

Az előzetes döntéshozatalra feltett kérdésekre tehát az Európai Bíróság az alábbiak szerint adta meg a választ:

---

¹⁶² Lásd ibid 52. bekezdés.

¹⁶³ EUSZ 4. cikk (3) bekezdése: „Az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában. A tagállamok a Szerződésekből, illetve az Unió intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket. A tagállamok segítik az Uniót feladatainak teljesítésében, és tartózkodnak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását.”

¹⁶⁴ C-252/21. sz. ügy. Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt. ECLI:EU:C:2023:537. 53 – 54. bekezdések.

¹⁶⁵ Ibid 56. bekezdés.

¹⁶⁶ Ibid 59. bekezdés

„A fentiekre tekintettel az első és a hetedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az általános adatvédelmi rendelet 51. és azt követő cikkeit, valamint az EUSZ 4. cikk (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a tagállami versenyhatóság – feltéve, hogy tiszteletben tartja a felügyeleti hatóságokkal való lojális együttműködésre vonatkozó kötelezettségét –, valamely vállalkozás EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölénnyel való visszaélésének vizsgálata keretében megállapíthatja, hogy e vállalkozásnak a személyes adatok kezelésére vonatkozó általános felhasználási feltételei és azok alkalmazása nem felel meg a fenti rendeletnek, amennyiben e megállapítás szükséges az ilyen visszaélés fennállásának bizonyításához.

A lojális együttműködés e kötelezettségére tekintettel a nemzeti versenyhatóság nem térhet el az illetékes nemzeti felügyeleti hatóság vagy az illetékes fő felügyeleti hatóság ezen általános feltételekre vagy hasonló általános feltételekre vonatkozó határozatától. Amennyiben a versenyhatóságnak kétségei támadnak az ilyen határozat hatályát illetően, amennyiben az említett feltételeket vagy hasonló feltételeket e hatóságok egyidejűleg vizsgálják, vagy ha az említett hatóságok által végzett vizsgálat vagy az általuk hozott határozat hiányában a versenyhatóság úgy ítéli meg, hogy a szóban forgó feltételek nem felelnek meg az általános adatvédelmi rendeletnek, az utóbbinak konzultálnia kell ezen felügyeleti hatóságokkal, és kérnie kell azok együttműködését annak érdekében, hogy eloszlassa kétségeit, vagy eldöntse, hogy meg kell-e várnia, hogy a saját értékelésének megkezdése előtt azok határozatot hozzanak. Amennyiben nem emelnek kifogást vagy észszerű határidőn belül nem adnak választ, a nemzeti versenyhatóság folytathatja saját vizsgálatát.”¹⁶⁷

Az Európai Bíróság ítélete a lojális együttműködés elvéből levezetve akkor is lehetővé teszi a koordinációt az uniós jog végrehajtására kijelölt hatóságok között, ha külön erre létrehozott mechanizmus nincs. Amennyiben tehát egy hatóság saját hatáskörében eljárva hajt végre egy uniós jogi rendelkezést, és a más hatóság hatáskörébe tartozó kérdésekben megfelelően egyeztet a kijelölt hatóságokkal, akkor, ha ez utóbbiak nem tiltakoznak, vagy nem indítanak eljárást, a nemzeti hatóság értelmezheti a főszabályként nem hatáskörébe tartozó uniós normákat is, ha az uniós jog hatékony érvényesülése azt megkívánja.

A DSA a 25. cikkben kifejezett rendelkezéseket tartalmaz egy, a Meta-ügyben látottakhoz hasonlóan, fontos kérdés vonatkozásában, ugyanis analógia útján a Meta-ügyben alkalmazott UCPD-GDPR értelmezési viszonyt a DSA-UCPD, DSA-GDPR viszonylatban is alkalmazhatónak tűnik. Az Európai Bíróság részben arra alapozta a döntését, hogy *„a személyes adatokhoz való hozzáférés, valamint azok felhasználása a digitális gazdaság keretében kiemelt jelentőséggel bír”¹⁶⁸* és *„személyes adatokhoz való hozzáférés és ezen adatok kezelésének lehetősége ma már a digitális gazdaságban működő vállalkozások*

---

¹⁶⁷ Ibid 62 – 63. bekezdések.

¹⁶⁸ Ibid 50. bekezdés.

közötti verseny jelentős tényezőjét képezi".¹⁶⁹ A DSA szabályozási tárgyköre hasonlóan jelentős kérdésnek minősülhet.

Ha feltételezzük, hogy a DSA szabályozási tárgyköre és a sötét mintázatok elleni fellépés is „*kiemelt jelentőséggel bír a digitális gazdaságban*”, akkor a Meta ítélet analógiájára a DSA keretében kijelölt hatóság¹⁷⁰ a 25. cikk keretében ráruházott hatáskör vonatkozásában akár a UCPD és a GDPR értelmezésével is eljárhat. Feltéve, ha a koordinációs kötelezettségeinek eleget tett. Természetesen ez a fordított irányban is működik, tehát a UCPD vagy a GDPR kikényszerítése érdekében eljáró kijelölt hatóságok megfelelő koordinációt követően a DSA rendelkezéseit is felhívhatják és értelmezhetik az általuk végrehajtott szabályok kikényszerítése érdekében.

---

¹⁶⁹ Ibid 51. bekezdés.

¹⁷⁰ Magyarország esetén az NMHH.

7. További értelmezési lehetőség a sötét mintázatok DSA alatti kikényszerítésére

Fentebb a hatásköri szabályok kifejtésekor hivatkoztunk arra, hogy ha a sötét mintázatok fogalmi eleme az, hogy a tudatalattira hatnak, akkor a B2B szabályozás lényegében kívül esik a szabályozási tárgykörön. Egyes szerzők¹⁷¹ ugyanakkor – igaz, csekély indokolással – a DSA egyik kikényszerítési lehetőségét a B2B kapcsolatokban látják. Ennek egyik módja az lehet, ha a sötét mintázatok fogalmát tágan értelmezzük és elszakítjuk attól, hogy azok a tudatalattira ható magatartások.¹⁷²

Ahogy a tanulmányban többször is bemutattuk, a sötét mintázatok anyagi jogi fogalma – főleg jogszabályokon átívelő jelleggel – jelenleg nem tisztázott. Jogforrási szinten fogalmi meghatározás preambulumbekzdésekben van, az sem konzisztens. Soft law fogalmi meghatározást találunk a UCPD iránymutatásban és az Európai Adatvédelmi Testület ajánlásában.

Ezek közül kiemeljük újfent a DSA 67. preambulumbekzdése által meghatározott alábbi fogalmi meghatározást: *„sötét megoldások olyan gyakorlatok, amelyek akár szándékosan, akár ténylegesen jelentősen torzítják vagy korlátozzák a szolgáltatás igénybe vevőinek azon képességét, hogy önálló és megalapozott döntéseket hozzanak.”*

A sötét mintázatok tehát:

- olyan gyakorlatok
- amelyek akár szándékosan, akár ténylegesen
- torzítják vagy korlátozzák
- a szolgáltatás igénybe vevőinek a képességét, hogy
- önálló és megalapozott döntést¹⁷³ hozzanak.

Mint láthatjuk, a fogalmi meghatározás nem szokványos, szinte mindegyik fogalmi elemet érheti kritika, illetve mindegyik esetén támad hiányérzetünk. A sötét mintázat valamilyen *gyakorlat*. Míg a UCPD egyértelmű, hogy a kereskedelmi gyakorlatok lehetnek aktív és passzív magatartások is, itt ez nem egyértelmű. Tekintettel arra, hogy álláspontunk szerint a sötét mintázatok alapvetően a UCPD-ben szabályozott gyakorlatokkal szoros szimbiózisban értelmezhetőek, így jelen tanulmány szerzőjének

---

¹⁷¹ Lásd pl. Leiser and Santos, ‘Dark Patterns, Enforcement, and the emerging Digital Design Acquis: Manipulation beneath the Interface’ 21.

¹⁷² Lásd még bővebben: Sötét mintázatok és megoldások, különös tekintettel az online platformokra: <https://onlineplatformok.hu/cikk/sotet-mintazatok-es-megoldasok-kulonos-tekintettel-az-online-platformokra>.

¹⁷³ Az angol szöveg „informed choices or decisions” kifejezést használ, amely helyes fordítás esetén *tájékozott választás* vagy *döntés* lenne. Ugyanez figyelhető meg pl. a német szövegverzió esetén: „autonome und informierte Auswahl oder Entscheidung”.

álláspontja e körben az, hogy a *gyakorlatok* fogalmi elem a UCPD-hez hasonlóan az aktív magatartást és a mulasztást is magába foglalja.

A második fogalmi elem a *szándékosság és ténylegesség*. Nem szokványos párosítás a két megfogalmazás, de vélelmezhetően arra utal az, hogy „*akár szándékosan, akár ténylegesen*”, hogy nem csak a szándékos, hanem a gondatlanul elkövetett magatartások is ebbe a körbe tartoznak és az elkövető nem kell, hogy felismerje, illetve nem várt el a jogellenességhez, hogy fel kellett volna ismernie. Ez egybecseng a UCPD joggyakorlatával. Például Magyarországon a Versenytanács kimondta, hogy az Fttv. kapcsán érvényesülő érdekelv alapú felelősség speciális szabály a Ptk.-hoz képest, az nem vizsgálja a megbízó tudattartalmát, kizárólag a kereskedelmi gyakorlattal érintett termék értékesítésében, eladásának ösztönzésében közvetlenül fennálló érdek meglétét vizsgálja.¹⁷⁴

Ami feltűnő viszont, hogy tisztességtelen a kereskedelmi gyakorlatok jogában megszokott potenciális hatás e körben nem jelenik meg.¹⁷⁵ Különösen a harmadik fogalmi elemmel együtt olvasva a második fogalmi elemet, a tényleges hatás vagy a szándékosság elvárt ahhoz, hogy jogellenes legyen egy elkövetési magatartás. E tekintetben jelentős eltérés van a UCPD joggyakorlatához képest, hiszen pl. Magyarországon is az Fttv. alkalmazása során nem szükséges, hogy a tényleges fogyasztói döntés megtörténjen, hiszen a jogszabály a torzításra való alkalmasságot is jogsértőnek ítéli.¹⁷⁶

A harmadik fogalmi elem („*torzítják vagy korlátozzák*”) vonatkozásában az előző bekezdésben kifejtettekhez képest meg kell még jegyezni, hogy e körben kérdésként merül fel a jogalkalmazás kapcsán, hogy szükséges-e pl. érzékelhető mértékű torzítás vagy korlátozás bizonyítása a jogellenességhez? *A versenyjogban és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok jogában* a potenciális / alkalmas kifejezések lehetővé teszik az eljáró hatóságoknak a *hipotetikus* korlátozás miatti marasztalást is. Ehhez képest a második fogalmi elemmel együtt olvasva a harmadikat arra juthatunk, hogy erre a DSA hatálya alatt nincs lehetőség, hanem vagy a szándékosság kell, hogy fennálljon, vagy pedig a tényleges – *bizonyítható* – korlátozó hatás.

A korlátozó hatásnak vagy a szándéknak arra kell irányulnia a negyedik fogalmi elem kapcsán, hogy a szolgáltatás igénybe vevőinek a képességét korlátozzák. Mivel kiterjedt joggyakorlatra a sötét mintázatok kapcsán a DSA hatálya alatt nem számítunk, így várhatóan egy ideig ezen fogalmi elem terjedelme is találgatások tárgya lesz. A UCPD

---

¹⁷⁴ Lásd pl. Vj/42/2020.

¹⁷⁵ Erre utal a következő fogalmi elem is: *torzítják vagy korlátozzák, nem pedig torzíthatják vagy korlátozhatják*.

¹⁷⁶ Lásd pl. Vj/59/2009. Lásd még „*az Fttv. szerinti értékelés és a megtévesztés megállapíthatósága ugyanis csak alkalmasságot feltételez*”. Vj/32/2016.

kapcsán ugyanakkor a döntési képesség korlátozása egy jól ismert fogalom, így várhatóan ahhoz hasonlóan kell majd értelmezni.

Végezetül az ötödik fogalmi elem a magyar szöveg szerint, hogy korlátozásnak az *önálló és megalapozott* döntésre kell hatással lennie, vagy ennek korlátozását szándékosan célozni. Az „és” szókapcsolat konjunktív szókapcsolatra utal, tehát, ha akár az önállóság, akár a megalapozott döntéshozatal sérül csak, a textuális értelmezés esetén nem teljesíti a fogalmi elvárást. Mindazonáltal jelen tanulmány szerzője azon az állásponton van, hogy *a hivatalos magyar fordítás nem helytálló*, az angol vagy éppen német szövegváltozat szerinti értelmezés az, ami jobban tükrözi a jelenség lényegét, tehát valójában az ötödik fogalmi elem¹⁷⁷ az *önálló és tájékozott választás vagy döntés*. Az önálló és tájékozott szókapcsolat ugyanakkor továbbra is konjunktív, tehát együttesen kell teljesülnie ahhoz, hogy tényállásszerű legyen egy magatartás. Ez az önállósági és tájékozottsági követelmény egyébként nagyban rezonál a GDPR működési elveire és a UCPD joggyakorlatára is.

Mint kitűnik az öt fogalmi elem rövid bemutatásából, valójában a tudatalatti befolyásolása, amely a legtöbb sötét mintázat tartalmi eleme, nem jelenik meg fogalmi szinten, tehát a B2B relációban elképzelhetőek olyan magatartások, amelyek a fenti fogalmi elemeket kimerítik. Ahogy fentebb már utaltunk rá, ez a *jogi fikció* egyébként nem teljesen ismeretlen megoldás még olyan esetekben sem, ahol a kérdés a megtévesztés, amelyhez a jogi személyek nevében eljáró természetes személyek megtévesztését betudjuk a jogi személynek. Ilyen pl. a magyar jogban is ismert üzletfél megtévesztése. A magyar Versenytörvény¹⁷⁸ 8 – 10. §-ai közül a 8. § kimondja, hogy tilos a gazdasági versenyben az üzletfeleket megtéveszteni. A 8. § (2) bekezdése értelmében, az *„üzletfelek megtévesztésének minősül a vállalkozásnak, illetve a vállalkozás érdekében vagy javára eljáró személynek az áru értékesítésével, szolgáltatásával vagy eladásösztönzésével közvetlen kapcsolatban álló olyan üzleti kommunikációja – ideértve bármely információközlést, annak megjelenési módjától, eszköztől függetlenül –, egyéb magatartása, tevékenysége vagy mulasztása (a továbbiakban együtt: üzleti gyakorlat), amely*

a) jelentős információ tekintetében valótlan tény tartalmaz, vagy valós tény – figyelemmel megjelenésének valamennyi körülményére – olyan módon jelenít meg, hogy megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtévevessze azokat az üzletfeleket, akik felé irányul, vagy akik tudomására juthat, vagy

b) – figyelembe véve valamennyi tényszerű körülményt, továbbá a kommunikáció eszközének korlátait – az adott helyzetben az üzletfél üzleti döntéséhez szükséges és

---

¹⁷⁷ Különös tekintettel arra is, hogy ilyen esetekben az Európai Bíróság jogértelmezése során a szövegváltozatok összevetésével szinte kizárt, hogy a magyar fordításnak megfelelő értelmezést választaná.

¹⁷⁸ 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról.

ezért jelentős információt elhallgat, elrejt, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre,

és ezáltal befolyásolja az üzletfelek vagy lehetséges üzletfelek gazdasági magatartását, vagy erre alkalmas.” A 10/A. § (1) bekezdése ugyanakkor 2014 óta korlátozza az alanyi hatályát a 8–9. §-oknak, amikor kimondja, hogy azokat „akkor kell alkalmazni, ha az üzleti gyakorlat kizárólag önálló foglalkozásával vagy gazdasági tevékenységével összefüggő célok érdekében eljáró személyt érint”.

Az a jogértelmezés tehát, amely szerint a jogi személyek is megtéveszthetőek nem példa nélküli, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a sötét mintázatok esetében, ahol, ha nem is jogszabályi szinten fogalmi elem, de lényeges tényező a tudatalatti befolyásolása, az ilyen értelmezés bizonyosan kritikusan szemlélendő.

8. Összefoglalás

A sötét mintázatok DSA alapján történő megítélése jelenleg spekulatív, tekintettel arra, hogy mind a sötét mintázatok fogalmi meghatározása jogszabályon belül és jogszabályokon átívelően is pontatlan és következetlen, mind pedig arra, hogy az alanyi és tárgyi hatály, valamint a horizontális és vertikális hatáskörök kérdésköre is ebben a mátrixban tisztázatlan.

A sötét mintázatok kétségtelenül egy olyan új jogi fogalom, amely szabályozást igényel, ugyanakkor szükséges, hogy a szabályozás a jogkövető vállalkozások számára egyértelmű és alkalmazható legyen, illetve egyértelműen meghatározásra kerüljön a szabályozás során a jogalkotói cél. Az egyes jogterületek a saját céljaik során szabályozási koncepciójuk szerint szükséges, hogy a sötét mintázatokot szabályozzák, ugyanakkor maga a sötét mintázatok jelensége inkább egy ténykérdés, így a fogalommeghatározás során szükség lenne egy egységes fogalommeghatározásra, különös tekintettel arra, hogy megkívánunk-e a jogsértés elkövetéséhez szándékot vagy tényleges kárt.

A sötét mintázatok kezelése és szabályozása a DSA-ba a jogalkotási folyamat közben került a jogszabály szövegébe, az Európai Bizottság eredeti javaslata nem tartalmazta. Az eredeti jogalkotói szándék az lehetett¹⁷⁹, hogy a sötét mintázatokot alapvetően a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv keretei között kezelje továbbra is, az éppen kialakulóban lévő joggyakorlatnak megfelelően. Vélhetően a nemzetközi fejlemények és a társjogalkotói fellépések hatására azonban több uniós jogforrásba is, így a DSA-ba is bekerült a sötét mintázatok elleni fellépés szükségessége és az ehhez kapcsolható tételes jogi rendelkezések.

---

¹⁷⁹ Különös tekintettel arra is, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok vonatkozásában az Európai Bizottság aktívan lépett fel a sötét mintázatok értelmezése kapcsán pl. tanulmányok készíttetésével és iránymutatás kiadásával.

A jogalkalmazás keretei váratnak magukra, azonban ahogy a tanulmányban is bemutattuk, több lehetőség is van arra, hogy a DSA vonatkozásában kijelölt hatóság lépjen fel a sötét mintázatok ellen, ahogy az is lehetséges, hogy más hatóságok, így pl. a versenyhatóság lépjen fel, akár a DSA rendelkezéseit is felhasználva sötét mintázatok ellen.

9. Források

Jogforrások

1. 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról (LVII 1996)
2. Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) HL L 149., 2005.6.11., 22—39. o. (2005)
3. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). HL L 119, 4.5.2016, p. 1–88. (2016)
4. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) HL L 277, 27.10.2022, p. 1–102. (2022)
5. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2854 rendelete (2023. december 13.) a méltányos adathozzáférésre és -felhasználásra vonatkozó harmonizált szabályokról, valamint az (EU) 2017/2394 rendelet és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (Adatrendelet). HL L, 2023/2854, 22.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj> (2023)
6. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/900 rendelete (2024. március 13.) a politikai reklámtevékenység átláthatóságáról és célzott folytatásáról. HL L, 2024/900, 20.3.2024. (2024)
7. Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv). HL L 178., 2000.7.17., 1—16. o.

Ítéletek

1. 26-62 26-62 sz ügy, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos kontra Nederlandse administratie der belastingen, ECLI:EU:C:1963:1
2. 6/64 6-64 sz ügy, Flaminio Costa kontra ENEL, ECLI:EU:C:1964:66
3. 14/83. sz. ügy. Sabine von Colson és Elisabeth Kamann kontra Land Nordrhein-Westfalen. ECLI:EU:C:1984:153.
4. C-252/21. sz. ügy. Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt. ECLI:EU:C:2023:537.

Iránymutatások, soft law

1. Európai Bizottság, *Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához*. C/2021/9320. HL C 526., 2021.12.29., 1—129. o (2021)
2. European Data Protection Board, *Guidelines 04/2019 on Article 25 Data Protection by Design and by Default* (2019)

3. —, *Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them* (2023)
4. Gazdasági Versenyhivatal Versenytanács, *A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának az Fttv.-vel, Grt.-vel és a Tpvt. III. fejezetével, a Gyftv.-vel és az Éltv.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései* (2023)
5. Európai Bizottság, *Commission opens formal proceedings against Facebook and Instagram under the Digital Services Act* (2024)
6. European Commission, *Behavioural study on unfair commercial practices in the digital environment. Dark patterns and manipulative personalisation. Final report.* (2022)

Egyéb források

1. Guerra G, *Redesigning Protection for Consumer Autonomy: The case-study of dark patterns in European private law* (FrancoAngeli 2023)
2. Lenaerts K, Van Nuffel P and Corthaut T, *EU Constitutional Law* (Oxford University Press 2023)
3. Jarovsky L, 'Dark Patterns in Personal Data Collection: Definition, Taxonomy and Lawfulness' SSRN eLibrary <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4048582>
4. Leiser MR and Santos C, 'Dark Patterns, Enforcement, and the emerging Digital Design Acquis: Manipulation beneath the Interface' <<https://ssrn.com/abstract=4431048>>
5. Bizottság E, *Commission opens formal proceedings against X under the Digital Services Act* (Európai Bizottság 2023)
6. TURILLAZZI, AINA, TADDEO, MARIAROSARIA, FLORIDI, LUCIANO AND CASOLARI, FEDERICO: The digital services act: an analysis of its ethical, legal, and social implications. *Law, Innovation and Technology*, 15/1.
7. LEISER, M.R.: Reimagining Digital Governance: The EU's Digital Service Act and the Fight Against Disinformation Available at SSRN. (2023) Link: <https://ssrn.com/abstract=4427493>
8. CAUFFMAN, CAROLINE AND GOANTA, CATALINA: A New Order: The Digital Services Act and Consumer Protection. *European Journal of Risk Regulation*, 12/4.
9. HELDT, AMÉLIE P.: EU Digital Services Act: The White Hope of Intermediary Regulation. in: FLEW, TERRY AND MARTIN, FIONA R. (szerk.): *Digital Platform Regulation: Global Perspectives on Internet Governance*. Cham, Springer International Publishing, 2022. 69-84.

I. Melléklet

DSA

67. preambulumbekzdés: „Az online platformok online interfészein megjelenő sötét megoldások olyan gyakorlatok, amelyek akár szándékosan, akár ténylegesen jelentősen torzítják vagy korlátozzák a szolgáltatás igénybe vevőinek azon képességét, hogy önálló és megalapozott döntéseket hozzanak. Ezek a gyakorlatok felhasználhatók arra, hogy a szolgáltatás igénybe vevőit meggyőzzék arról, hogy nem kívánt magatartást tanúsítsanak, vagy olyan nem kívánt döntéseket hozzanak, amelyek negatív következményekkel járnak rájuk nézve. Ezért az online platformot üzemeltető szolgáltatók számára meg kell tiltani a szolgáltatás igénybe vevőinek megtévesztését vagy ösztönzését („nudging”), valamint a szolgáltatás igénybe vevői autonómiájának, döntéshozatalának vagy választásának torzítását vagy akadályozását egy online interfész egészének vagy részének szerkezete, kialakítása vagy funkciói révén. Ez magában foglalja többek között, de nem kizárólag a visszaélészerű kialakítást, amely az igénybe vevőt olyan tevékenységek felé irányítja, amely az online platformot üzemeltető szolgáltatónak előnyére válik, az igénybe vevőnek azonban nem feltétlenül áll érdekében, és a választási lehetőségeket nem semleges módon mutatja be, például a szolgáltatás igénybe vevőjének döntésre való serkentésekor vizuális, auditív vagy egyéb elemek révén hívja fel a figyelmet egy választási lehetőségre.

Magában foglalja továbbá a szolgáltatás igénybe vevőjének többszöri felkérését arra, hogy válasszon, bár már választott, a szolgáltatás lemondásának lényeges megnehezítését a szolgáltatás igénybe vételéhez képest, vagy egyes választási lehetőségek nehezebbé vagy időigényessé tételét, a vásárlások törlésének vagy egy adott online platformról történő lejelentkezés indokolatlan megnehezítését, annak lehetővé tételét a fogyasztók számára, hogy távollévők között kötött szerződéseket hozzanak létre a kereskedőkkel, a szolgáltatás igénybe vevőinek megtévesztését azáltal, hogy az ügyletekkel kapcsolatos döntések meghozatalára ösztönzik őket, vagy olyan alapértelmezett beállításokat alkalmaznak, amelyek nagyon nehezen módosíthatók, amelyek így a szolgáltatás igénybe vevője autonómiájának, döntéshozatalának és választásának befolyásolásával és csorbításával indokolatlanul torzítják döntéshozatalát. A sötét megoldások megelőzésére vonatkozó szabályok azonban nem értelmezhetők úgy, mint amelyek megakadályozzák a szolgáltatókat abban, hogy közvetlenül kapcsolatba lépjenek a szolgáltatás igénybe vevőivel, és új vagy további szolgáltatásokat kínáljanak számukra. Az uniós jognak megfelelő jogszerű gyakorlatok, például a hirdetések, önmagukban nem tekintendők sötét mintának. A sötét megoldásokra vonatkozó szabályokat úgy kell értelmezni, hogy azok kiterjednek az e rendelet hatálya alá tartozó tiltott gyakorlatokra, amennyiben ezek a gyakorlatok nem tartoznak a 2005/29/EK irányelv vagy az (EU) 2016/679 rendelet hatálya alá.”¹⁸⁰

---

¹⁸⁰ DSA 67. preambulumbekzdés. Lásd még erre Guerra, *Redesigning Protection for Consumer Autonomy: The case-study of dark patterns in European private law* (FrancoAngeli 2023) 126 – 131.

1. cikk (2) bekezdés: „[...] a rendelet meghatározza a közvetítő szolgáltatások belső piacon történő nyújtására vonatkozó harmonizált szabályokat. Ezen belül meghatározza különösen a következőket: [...] c) az e rendelet végrehajtására és érvényesítésére vonatkozó szabályok, többek között az illetékes hatóságok közötti együttműködés és koordináció tekintetében.”

2. cikk (1) bekezdés: „Ez a rendelet az olyan igénybe vevők részére kínált közvetítő szolgáltatásokra vonatkozik, amelyeknek, illetve akiknek a letelepedési helye az Unióban található vagy akik, illetve amelyek az Unióban található, függetlenül az említett közvetítő szolgáltatást biztosító szolgáltatók letelepedési helyétől.”

2. cikk (2) bekezdés: „Ez a rendelet nem alkalmazandó az olyan szolgáltatásokra, amelyek nem közvetítő szolgáltatások, illetve az ilyen szolgáltatások tekintetében meghatározott követelményekre, függetlenül attól, hogy a szolgáltatás nyújtására közvetítő szolgáltatáson keresztül kerül-e sor.”

3. cikk g) pont: „közvetítő szolgáltatás”: az információs társadalom alábbi szolgáltatásainak egyike:

i. „egyszerű továbbítás”: olyan szolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából vagy a hírközlő hálózathoz való hozzáférés biztosításából áll;

ii. „gyorsítótárazás”: olyan szolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából áll, együtt jár az információ automatikus, közbenső és átmeneti tárolásával, és amelyet azzal a kizárólagos céllal hajtanak végre, hogy az információ későbbi továbbítását a szolgáltatás más igénybe vevői számára azok kérésére hatékonyabbá tegye;

iii. „tárhelyszolgáltatás”: olyan szolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött és a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére tárolt információ tárolásából áll;”

25. cikk: „(1) Az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem tervezhetik meg, alakíthatják ki vagy üzemeltethetik online interfészeiket oly módon, amely megtéveszti vagy manipulálja a szolgáltatásaikat igénybe vevőket vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szolgáltatásaikat igénybe vevők szabad és tájékozott döntéshozatalra való képességét.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tilalom a 2005/29/EK irányelv vagy az (EU) 2016/679 rendelet hatálya alá tartozó gyakorlatokra nem alkalmazandó.

(3) A Bizottság iránymutatást adhat ki az (1) bekezdés alkalmazásáról konkrét gyakorlatok, nevezetesen a következők esetében:

a) egyes választási lehetőségek kiemelése a szolgáltatás igénybe vevőjének döntésre való felkérésekor;

b) a szolgáltatás igénybe vevőjének ismételt felkérése valamely választásra olyan kérdésben, amellyel kapcsolatban már döntést hozott, különösen a felhasználói élményt zavaró felugró ablak alkalmazásával;

c) a szolgáltatás megszüntetésére irányuló eljárásnak az előfizetési eljárásnál nehezebbé tétele.”

49. cikk (2) bekezdés: „A tagállamok az egyik illetékes hatóságot kijelölik a digitális szolgáltatási koordinátoruknak. A digitális szolgáltatási koordinátor lát el valamennyi feladatot az e rendeletnek az adott tagállamban való felügyeletével és érvényesítésével kapcsolatban, kivéve, ha az érintett tagállam más illetékes hatóságokra bízott egyes konkrét feladatokat vagy ágazatokat. Minden esetben a digitális szolgáltatási koordinátor feladata, hogy biztosítsa a nemzeti szintű koordinációt ezekben az ügyekben, illetve hozzájáruljon e rendelet hatékony és következetes felügyeletéhez és érvényesítéséhez az egész Unióban. [...] Ha egy tagállam a digitális szolgáltatási koordinátor mellett egy vagy több illetékes hatóságot is kijelöl, biztosítja, hogy ezen hatóságok és a digitális szolgáltatási koordinátor feladatainak meghatározása egyértelmű legyen, és hogy szorosan és hatékonyan együttműködjenek feladataik ellátása során.” A (4) bekezdés továbbá akként rendelkezik, hogy „A digitális szolgáltatási koordinátorokra vonatkozó, az 50., 51. és 56. cikkben foglalt rendelkezések minden olyan egyéb illetékes hatóságra is alkalmazandók, amelyet a tagállamok e cikk (1) bekezdésével összhangban kijelölnek.”

56. cikk: „(1) Az a tagállam, ahol közvetítő szolgáltató székhelye található, kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az e rendelet felügyelete és végrehajtása tekintetében, kivéve a (2), (3) és (4) bekezdésben meghatározott hatásköröket.

(2) A Bizottság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a III. fejezet 5. szakaszának felügyelete és végrehajtása tekintetében.

(3) A Bizottság hatáskörrel rendelkezik e rendeletnek – a III. fejezet 5. szakaszában meghatározottaktól eltérő – felügyeletére és érvényesítésére az online óriásplatformot és a nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók tekintetében.

(4) Amennyiben a Bizottság ugyanazon jogsértés miatt nem indított eljárást, az a tagállam, amelyben az online óriásplatformot vagy a nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató székhelye található, hatáskörrel rendelkezik az e rendelet szerinti, a III. fejezet 5. szakaszában meghatározottaktól eltérő kötelezettségeknek az említett szolgáltatók tekintetében történő felügyeletére és végrehajtására.

(5) A tagállamok és a Bizottság szoros együttműködésben felügyelik és végrehajtják e rendelet rendelkezéseit.

(6) Az olyan közvetítő szolgáltató tekintetében, amely nem rendelkezik letelepedési hellyel az Unióban, e cikk (1) és (4) bekezdésével összhangban az a tagállam, amelyben jogi képviselője lakóhellyel vagy letelepedési hellyel rendelkezik, vagy adott esetben a

Bizottság rendelkezik hatáskörrel az e rendelet szerinti vonatkozó kötelezettségek felügyeletére és végrehajtására.

(7) Amennyiben a közvetítő szolgáltató nem jelöl ki jogi képviselőt a 13. cikkel összhangban, valamennyi tagállam, valamint online óriásplatformot vagy nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató esetében e cikkel összhangban a Bizottság rendelkezik az említett felügyeleti és végrehajtási hatáskörrel.

Amennyiben a digitális szolgáltatási koordinátor gyakorolni kívánja az e bekezdés szerinti hatásköreit, értesítenie kell az összes többi digitális szolgáltatási koordinátort és a Bizottságot, és gondoskodnia kell a Charta értelmében alkalmazandó biztosítékok tiszteletben tartásáról, különösen annak elkerülése érdekében, hogy ugyanazt a magatartást többször is szankcionálják az e rendeletben előírt kötelezettségek megszegéséért. Amennyiben a Bizottság gyakorolni kívánja az e bekezdés szerinti hatásköreit, e szándékáról értesíti az összes többi digitális szolgáltatási koordinátort. Az e bekezdés szerinti értesítést követően a többi tagállam nem indíthat eljárást az értesítésben említett jogsértésre vonatkozóan.”

UCPD

3. cikk: „(1) Ezt az irányelvet az üzleti vállalkozásoknak a termékhez kapcsolódó kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően és azt követően, valamint a lebonyolítás során, a fogyasztókkal szemben folytatott, az 5. cikkben meghatározott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatára kell alkalmazni.

(2) Ez az irányelv nem érinti a szerződések jogát és különösen a szerződések érvényességére, létrejöttére és joghatásaira vonatkozó szabályokat.

(3) Ez az irányelv nem érinti a termékek egészségi és biztonsági vonatkozásaira alkalmazandó közösségi vagy nemzeti szabályokat.

(4) Az ezen irányelv és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok különös vonatkozásait szabályozó egyéb közösségi szabályok közötti összeütközés esetén az utóbbiak az irányadók, és e különös vonatkozások tekintetében azokat kell alkalmazni.”

6. cikk: „(1) Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót, még akkor is, ha az információ az alábbi elemek közül egy vagy több tekintetében tényszerűen helytálló, és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti a fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg:

a) a termék létezése vagy természete;

b) a termék lényeges tulajdonságai, úgymint a hozzáférhetőség, az előnyök, a kockázatok, a kivitelezés, az összetétel, a tartozékok, az ügyfélszolgálat és a panaszkezelés, a gyártás

vagy szolgáltatás módszere és időpontja, a szállítás, az adott célra való alkalmasság, a használat, a mennyiség, a leírás, a földrajzi vagy kereskedelmi eredet vagy a használatból várható eredmények, illetve a terméken végrehajtott vizsgálat vagy ellenőrzés eredménye és főbb jellemzői;

c) a kereskedő kötelezettségvállalásainak mértéke, a kereskedelmi gyakorlat indítékai és az értékesítési folyamat természete, közvetlen vagy közvetett szponzorálásra, illetve a kereskedő vagy a termék jóváhagyására vonatkozó bármely kijelentés vagy jelzés;

d) az ár vagy az ár kiszámításának módja, vagy különleges árkedvezmény megléte;

e) valamely szolgáltatás, alkatrész, csere vagy javítás szükségessége;

f) a kereskedő vagy képviselőjének személye, sajátosságai és jogai, úgymint személyazonossága és vagyona, képesítései, jogállása, engedélye, társulása vagy kapcsolata, illetve ipari, kereskedelmi vagy szellemi tulajdonjogai, valamint díjai és kitüntetései;

g) a fogyasztó jogai, beleértve a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló, 1999. május 25-i 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (8) szerinti csere vagy visszatérítés jogát, vagy azon kockázatok, amelyekkel szembesülhet.

(2) Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat akkor is, ha az tényszerű összefüggésében, sajátosságaira és körülményeire figyelemmel, az átlagfogyasztót ténylegesen vagy valószínűsíthetően olyan üzleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, és amely magában foglalja a következőket:

a) a termék marketingje, ideértve az összehasonlító reklámot, amely annak bármely más termékkel, védjeggyel, kereskedelmi névvel vagy egy versenytárs bármely más megkülönböztető jelzésével történő összetévesztését eredményezi;

b) a kereskedő által a magára nézve kötelezőnek elismert magatartási kódexben szereplő kötelezettségvállalások be nem tartása, amennyiben:

i) a kötelezettségvállalás nemcsak szándék, hanem egyértelmű, ellenőrizhető elkötelezettség, és

ii) a kereskedő a kereskedelmi gyakorlat során jelzi, hogy rá nézve a kódex kötelező.”

7. cikk: „(1) Megtévesztőnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely a ténybeli körülmények alapján – figyelembe véve annak valamennyi jellemzőjét és feltételét, valamint kommunikációs eszközeinek korlátait is –, az átlagfogyasztó tájékozott üzleti döntéséhez szükséges jelentős információkat hagy ki, és ezáltal – a körülményektől függően – ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan üzleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.

(2) *Megtévesztő mulasztásnak minősül az is, ha a kereskedő az (1) bekezdésben említett jelentős információt hallgat el, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető, vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre, figyelembe véve az említett bekezdésben leírt szempontokat, illetve ha nem nevezi meg az adott kereskedelmi gyakorlat kereskedelmi célját, amennyiben az a körülményekből nem derül ki, és amennyiben ez bármelyik esetben ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.*

(3) *Amennyiben a kereskedelmi gyakorlatban alkalmazott kommunikációs eszköz térbeli vagy időbeli akadályokat támaszt, ezen akadályokat, illetve minden olyan intézkedést, amelyet a kereskedő annak érdekében tett, hogy az információt más módon eljuttassa a fogyasztókhöz, figyelembe kell venni annak eldöntésekor, hogy fennállt-e mulasztás a tájékoztatás tekintetében.*

(4) *Vásárlásra való felhívás esetén az alábbiakra vonatkozó információ minősül jelentősnek, amennyiben az a körülményekből nem tűnik ki:*

a) *a termék lényeges tulajdonságai, a kommunikációs eszköznek és a terméknek megfelelő mértékben;*

b) *a kereskedő postai címe és azonosítási adatai, úgymint kereskedői neve, illetve, adott esetben, annak a kereskedőnek postai címe és azonosítási adatai, akinek a nevében eljár;*

c) *az adóval növelt ár, vagy – amennyiben a termék jellegéből adódóan az árat nem lehet előre ésszerűen kiszámítani – az ár kiszámításának módja, valamint adott esetben az összes fuvardíj, szállítási, vagy postaköltség, illetve, amennyiben e költségeket nem lehet ésszerűen előre kiszámítani, annak a ténynek a feltüntetése, hogy esetlegesen további költségek merülhetnek fel;*

d) *a fizetés, a szállítás és a teljesítés feltételei, valamint a panaszok kezelésének módja, amennyiben azok eltérnek a szakmai gondosság által támasztott követelményektől;*

e) *a visszalépési, valamint az elállási vagy felmondási jogot biztosító termékek és ügyletek esetén ezen jog megléte.*

(5) *Jelentősnek minősülnek továbbá a közösségi jog által megállapított, a reklámot és a marketinget is magukban foglaló kereskedelmi kommunikációra vonatkozó tájékoztatási követelmények, amelyek nem teljes körű felsorolását a II. melléklet tartalmazza.”*

8. cikk: *„Agresszívnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely ténybeli összefüggésében – figyelembe véve valamennyi jellemzőjét és körülményét – zaklatás, kényszerítés – ideértve a fizikai erőszak alkalmazását is –, illetve nem megengedett befolyásolás útján ténylegesen vagy valószínűsíthetően jelentősen korlátozza az átlagfogyasztónak a termékkel kapcsolatos választási szabadságát vagy magatartását, s ezáltal ténylegesen vagy valószínűsíthetően az átlagfogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna.”*

9. cikk: *Annak meghatározásakor, hogy egy kereskedelmi gyakorlat alkalmaz-e zaklatást, kényszerítést –beleértve a fizikai erőszakot is –, illetve nem megengedett befolyásolást, a következőket kell figyelembe venni:*

- a) *időzítése, helye, jellege és alkalmazásának időtartama;*
- b) *fenyegető vagy gyalázkodó szóhasználat vagy magatartás;*
- c) *bármely, a kereskedő által ismert konkrét szerencsétlenség vagy a fogyasztó ítélőképességét súlyosan korlátozó körülmény kihasználása, amelyet a kereskedő a fogyasztó termékkel kapcsolatos döntésének befolyásolása céljából tesz;*
- d) *bármely súlyos vagy aránytalan, nem szerződéses akadály, amelyet a kereskedő támaszt, amikor a fogyasztó a szerződéses jogaival kíván élni, beleértve a szerződés megszüntetésének, illetve egy másik termékhez vagy másik kereskedőhöz való áttérésnek a jogát;*
- e) *bármely jogellenes cselekmény megtételével való fenyegetés.”*

Adatrendelet

38. preambulumbekzdés: *„Az adattakarékosság elvével összhangban harmadik felek csak a felhasználó által kért szolgáltatás nyújtásához szükséges információkhoz férhetnek hozzá. Miután a harmadik fél hozzáférést kapott az adatokhoz, azokat a felhasználóval megállapodott célokra, az adatbirtokos beavatkozása nélkül kell kezelnie. A felhasználó számára ugyanolyan könnyű kell, hogy legyen a harmadik fél adatokhoz való hozzáféréseinek a megtagadása vagy megszüntetése, mint a hozzáférés engedélyezése. Sem harmadik felek, sem adatbirtokosok nem nehezíthetik meg indokolatlanul a választási lehetőségeknek vagy jogoknak a felhasználó általi gyakorlását, többek között azáltal, hogy nem semleges módon kínálnak választási lehetőségeket a felhasználónak, vagy azáltal, hogy kényszerítik, félrevezetik vagy manipulálják a felhasználót, vagy azáltal, hogy aláássák vagy csorbítják a felhasználó autonómiáját, döntéshozatalát vagy választási szabadságát, többek között egy felhasználói digitális interfész vagy annak egy része révén. Ebben az összefüggésben harmadik felek vagy adatbirtokosok a digitális interfészeik tervezésekor nem hagyatkozhatnak úgynevezett „sötét megoldásokra”. A sötét megoldások olyan tervezési technikák, amelyek a fogyasztókat számukra hátrányos következményekkel járó döntések meghozatalára készítetik, vagy arra megtévesztő módon ráveszik. Az említett manipulatív technikák felhasználhatók arra, hogy a felhasználókat – különösen a kiszolgáltatott fogyasztókat – meggyőzzék arról, hogy nemkívánatos magatartást tanúsítsanak, hogy félrevezessék a felhasználókat azáltal, hogy adatközlési műveletekkel kapcsolatos döntések meghozatalára bírja rá őket, vagy hogy indokolatlanul torzítsák a szolgáltatás felhasználóinak döntéshozatalát oly módon, amely aláássza vagy csorbítja autonómiájukat, döntéshozatalukat és választási szabadságukat. Az uniós jognak megfelelő általános és jogszerű kereskedelmi gyakorlatok önmagukban nem tekinthetők sötét megoldásoknak. A harmadik feleknek és az adatbirtokosoknak teljesíteniük kell a releváns uniós jog szerinti kötelezettségeiket, különösen a 98/6/EK (24) és a 2000/31/EK*

(25) európai parlamenti és tanácsi irányelvben, valamint a 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelvben megállapított követelményeket.”

A politikai reklámokról szóló rendelet

75. preambulumbekzdés: „Az uniós joggal összhangban az (EU) 2016/679 rendelet 4. cikkének 7. pontjában meghatározottak szerinti adatkezelőknek biztosítaniuk kell, hogy az egyéni döntéshozatalt ne befolyásolják olyan sötét megoldások, amelyek szándékosan vagy hatásukban lényegesen torzítják vagy csorbítják az egyének autonóm és tájékozott döntéshozatalát, beleértve előre kipipált jelölőnégyzetek és az egyéb olyan, torzító és nem átlátható technikák használata révén, amelyek az egyéneket olyan konkrét döntésekre készítetik vagy veszik rá, amelyeket egyébként nem hoznának meg. A sötét megoldások módszeres használata, a nem egyértelmű hozzájárulási megállapodások, a megtévesztő információk és a feltételek elolvasására rendelkezésre álló túl kevés idő olyan általános gyakorlatok, amelyek megnehezítik az egyének számára, hogy egyértelmű információkhoz jussanak és az online reklámpar tekintetében kezükben tartsák az ellenőrzést. A sötét megoldások megelőzésére vonatkozó szabályok nem értelmezhetők úgy, hogy megakadályozzák az adatkezelőket abban, hogy közvetlenül kapcsolatba lépjenek az egyénekkel. Az adatkezelőknek ugyanakkor tartózkodniuk kell attól, hogy ismételten arra kérjék az egyént, hogy hozzon meg egy döntést, ha már korábban hozott ilyen döntést, attól, hogy sokkal nehezebbé tegyék a beleegyezés visszavonását, mint a megadását, hogy egyes választásokat más választásoknál nehezebbé vagy időigényesebbé tegyenek, illetve hogy az olyan alapbeállításokat használjanak, amelyek nagyon nehezen módosíthatók, és amelyek indokolatlanul egy irányba viszik el az egyének döntését, torzítva és károsan befolyásolva önállóságát, döntéshozatalát és választását. Az egyén döntéshozatalának kiváltására irányuló mechanizmusnak világosnak és könnyen használhatónak kell lennie, és az alternatívák egymáshoz viszonyított láthatósága nem célozhatja az egyén döntésének befolyásolását. Az egyéneknek e tekintetben nyújtott tájékoztatást lényegre törően, egyszerű és érthető nyelven kell megfogalmazni, és könnyen, feltűnően és közvetlenül hozzáférhető módon kell rendelkezésre bocsátani.”